

Ἅγιο Φῶς: Ντοκουμέντα καὶ σκεπτικισμός – Fake news, Hoax, συνωμοσία ἢ ἀλήθεια;

Τοῦ Βασιλείου Εὐσταθίου Δρ. Φυσικοῦ, πτ. Θεολογίας (Τμ.Κοιν.Θ.ΕΚΠΑ).

Εἰσαγωγή.

Ἡ θαυματουργικὴ ἐμφάνιση τοῦ Ἁγίου Φωτὸς κάθε Μεγάλο Σάββατο ποὺ ἐορτάζουμε τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἀνάσταση κατὰ τὴν Τελετὴ Ἀφῆς Του ἔχει ἀποτελέσει σημεῖο ἀμφιλεγόμενο διαμέσου τῶν αἰώνων («ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον», Λκ. 2,34). Καὶ αὐτὸ συμβαίνει ἰδίως στὴν ἐποχὴ μας, τῆς ἀνεξέλεγκτης ἀμφισβήτησης, τοῦ ἄκρατου ὀρθολογισμοῦ, καὶ τῆς πνευματικῆς ὑποτροφίας καὶ ἐξασθένισης τῆς πίστεως λόγω τῆς θρέψης καὶ ἐπιβολῆς τῆς ὑλικῆς ἐπιθυμίας, τὴν ὁποία εὐνοεῖ ἡ ἄνεση τοῦ τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ἀπαξίωτικὴ ἰδεολογία τῆς πολιτικῆς. Στὸ κείμενο ποὺ ἀκολουθεῖ γίνεται μιὰ προσπάθεια νὰ ἐξηγηθεῖ ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν, ὅσον ἀφορὰ τὸ Ἅγιο Φῶς, τὸ ζήτημα νὰ ἐξαντλεῖται ἀπὸ τὸν ὁποιοδήποτε μόνο στὸ τί κάνει ὁ Πατριάρχης μέσα στὸ κουβούκλιο, γιατί αὐτὸ πραγματι δὲν εἶναι ὁ σκοπὸς τοῦ προσκυνήματος τοῦ πιστοῦ, πόσον μάλλον δὲν εἶναι ἡ σωστὴ προσέγγιση καὶ ἡ δουλειὰ τοῦ ἄπιστου.

Ἡ ὑπόθεση μὲ τὸ Ἅγιο Φῶς γιὰ τὸν κάθε πιστὸ ποὺ δὲν παῦει νὰ Τὸν ἀναζητεῖ, δὲν εἶναι ἀπλὰ ἂν γίνεται ἢ ὄχι ἓνα ἐπαναλαμβανόμενο καθ' ἔτος θαῦμα, τὸ ὁποῖο βέβαια δὲν νοεῖται νὰ περιορίζεται μόνο μέσα στὸ χῶρο τοῦ Πανάγιου Τάφου καὶ νὰ ἀφορὰ μόνο τὸν Πατριάρχη, ἀλλὰ εἶναι ἂν τελικὰ Ἐκεῖνος εἶναι μεθ' ἡμῶν μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων ἢ ὄχι («καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμὴν.», Μτ. 28,20). Τὶ νόημα θὰ εἶχε ἂν μὲν ἀναστήθηκε, ἀλλὰ

ὅμως μᾶς ἐγκατέλειψε καὶ δὲν εἶναι πιά μαζί μας, ὄχι κάθε χρόνο, ἀλλὰ κάθε ὥρα καὶ στιγμή. Ναί μὲν, εἶναι ἀναγκαῖο γιὰ τὸν κάθε πιστὸ ὁ Χριστὸς νὰ ἀναστήθηκε, γιατί ὅπως μᾶς διαλαλεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν», (Α΄ Κορ. 15,14), ὅμως χρειαζόμαστε ἀπὸ τὸν Κύριο νὰ κρατήσῃ καὶ τὴν ὑπόσχεσή Του πρὸς ὑμᾶς ὅτι θὰ παραμείνῃ μαζί μας ἕως τέλος. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο εἶναι σημαντικό αὐτὸ τὸ 'ραντεβού' Του μαζί μας κάθε χρόνο τὸ Σάββατο σὰν αὐτὸ πού ἀναστήθηκε. Καὶ ἀνάλογα ὅπως τὸ βιώνει ὁ καθένας, σίγουρα ἀνανεώνει καὶ ἐφοδιάζει τὴν πίστη του.

Τέλος, ἡ ὑπόθεση μὲ τὸ Ἅγιο Φῶς γιὰ τὸν κάθε ἕναν πού Τὸ ἀμφισβητεῖ δὲν εἶναι στὸ νὰ προσπαθεῖ νὰ βρεῖ ἕναν λογικὸ τρόπο νὰ τὸ ἀπορρίψει καὶ ἔτσι νὰ ἀνακουφιστεῖ, νὰ 'λυτρωθεῖ', ὅπως ἔχει τὴν ἐντύπωση, ἢ νὰ αὐτοεπιβεβαιωθεῖ, γιατί μὲ τὸ νὰ ἀνακαλύπτει ἀναπτῆρες καὶ σπύρτα καὶ ὀτιδήποτε, δὲν προσβάλλει τὸ Ἅγιο Φῶς, πού ἀξιόπιστα μαρτυρεῖται στὰ βάθη τῶν αἰώνων ἕως καὶ σήμερα, ἀλλὰ τὸν Πατριάρχη, σκανδαλίζοντας καὶ τοὺς πιὸ ἀδύναμους. Ἡ ὑπόθεση γι' αὐτὸν εἶναι νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀφήσῃ ἀνοιχτὰ καὶ κάποια ἄλλα ἐνδεχόμενα, νὰ ἀφήσῃ περιθώριο καὶ σὲ κάποιες ἄλλες ἐκδοχές, νὰ μὴν μένῃ ἐγκλωβισμένος σὲ μιὰ στενὴ λογική. Μήπως τελικὰ τὰ πράγματα ὅπως φαίνονται, καὶ οἱ ἀναπτῆρες καὶ τὰ σπύρτα κ.τ.λ., τελικὰ δὲν καταφέρνουν νὰ νικήσουν τὴν πίστη καὶ νὰ δέσουν τὸ Θεὸ γιὰ νὰ πάψῃ νὰ μᾶς φανερώνῃ τὴν παρουσία Του μὲ τοὺς θαυμαστούς καὶ ἀκατανόητους τρόπους Του; Μήπως τελικὰ ὅλοι αὐτοῖ πού μαρτυροῦν τὴν ἀποκάλυψή Του στὴν ζωὴ τους, δὲν τὸ κάνουν γιὰ ἐντυπώσεις, οὔτε ἐπειδὴ εἶναι ἀνόητοι, οὔτε ἐπειδὴ ἔχουν παραισθήσεις; Μιὰ ἀπλὴ εἰλικρινὴ ἐρώτηση χρειάζεται μόνο, καὶ ἴσως Τὸν συναντήσεις!

Τὰ περιεχόμενα τῆς μελέτης εἶναι:

Εἰσαγωγή.

1. Ἡ Τελετὴ Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός καὶ ἡ βιντεοσκόπηση.
2. Ἡ Ἀκαΐα Ἁγίου Φωτός.
3. Οἱ σύγχρονες Μαρτυρίες ἐκ τῶν ὑπευθύνων τοῦ Παναγίου Τάφου γιὰ τὸ τί εἶναι τὸ Ἅγιο Φῶς καὶ πῶς ἀνάβει.
4. Οἱ μαρτυρίες τῶν πρώτων αἰώνων γιὰ τὴν θαυματουργικὴ ἐμφάνιση τοῦ Ἁγίου Φωτός.
5. Ἡ ἡμιχλιετὴς σιωπὴ τῶν πηγῶν καὶ ἡ σχέση μὲ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν αἱρέσεων καὶ εἰδικὰ κατὰ τῆς εἰκονομαχίας.

6. Φύση καὶ προέλευση Ἁγίου Φωτός – Γιὰ πνευματικὲς ἀποδείξεις δὲν προσφέρεται ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνολογία.

7. Ὁ λόγος περιφρόνησής τοῦ Ἁγίου Φωτός ἀπὸ τὸν Παπισμὸ καὶ δίωξής Του ἀπὸ τὸν Οἰκουμενισμό. Πῶς ἡ θεολογία Του ἀναιρεῖ τὸν Ἐκκλησιολογικὸ Νεστοριανισμό.

8. Ὑπάρχουν καὶ δύο ἄλλα ἐπαναλαμβανόμενα κατ' ἔτος θαύματα, στὰ ὁποῖα δὲν κρύβεται κανεῖς σὲ κανένα κουβούκλιο.

Ἐπίλογος.

1. Ἡ Τελετὴ Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός καὶ ἡ βιντεοσκόπηση.

Πρὶν πολλὰ χρόνια κυκλοφόρησε ὁ π. Ἀντώνιος Στυλιανάκης ἓνα βίντεο τοῦ ἀπὸ τὸν Πανάγιό Τάφο γυρισμένο τὸ Σάββατο τῆς Ἀναστάσεως τὸ 1994 καὶ παρουσιάζει διάφορα φαινόμενα, ποὺ κατὰ τὴν ἐρμηνεῖα τοῦ π. Ἀντωνίου ἀποτελοῦν ἀνεξήγητα κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους γεγονότα. Τέτοια εἶναι:

α. ἐμφάνιση τοῦ Ἁγίου Φωτός μὲ τὴν μορφή πύρινης σφαίρας, ἡ ὁποία ἀνέβηκε πρὸς τὸν ἐξώστη,

β. ἐμφάνιση τοῦ Ἁγίου Φωτός μὲ τὴν μορφή πύρινης σφαίρας, ἡ ὁποία πέρασε ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τοῦ κόσμου χωρὶς νὰ τὸν κάψει,

γ. ἐμφάνιση τοῦ Ἁγίου Φωτός μὲ τὴν μορφή παράξενων γαλαζόλευκων φώτων καὶ ἀστραπῶν,

δ. αὐτανάφλεξη ὀρισμένων λαμπάδων τῶν πιστῶν ἀπὸ τὸ Ἅγιο Φῶς (ἡ λέξη 'αὐτανάφλεξη' χρησιμοποιεῖται συμβατικά, γιατί στὴν περίπτωση θαύματος ἡ Θεία Χάρις ἀνάβει τὴν φλόγα).

Στὶς 10 Ἀπριλίου 2018 ὁ κ. Θεόδωρος Δανιηλίδης, ἰδρυτὴς τῶν Ἑλληνικῶν Hoaxes δημοσίευσε ἄρθρο τοῦ μὲ τίτλο «"Θαύμα! Το Ἅγιο Φως ἐμφανίστηκε ὡς φωτεινὴ σφαῖρα στὸν Πανάγιό τάφο". Καταρρίπτεται». στὸ ὁποῖο ἀμφισβητεῖ μὲ τὸν δικό του τρόπο ἐρμηνείας καὶ προσέγγισης, βασιζόμενος σὲ στοιχεῖα ἀπὸ ἄλλες πηγές ποὺ παραθέτει καὶ ἀναλύει, τὶς ἐρμηνεῖες ποὺ ἔχει δώσει ὁ π. Ἀντώνιος γιὰ ὅλα τὰ παραπάνω φαινόμενα. Τὰ ἐπιχειρήματα σὲ αὐτὸ τὸ ἄρθρο ἔρχεται μὲ τὴν σειρά του μετὰ ἀπὸ περίπου ἓνα ἔτος νὰ ἀμφισβητήσῃ μὲ νέα στοιχεῖα καὶ ἀναλύσεις ὁ κ. Γιώργος Γιαννίκης σὲ ἄρθρο τοῦ μὲ τίτλο: «Κατάρριψη ἐνός ΗΟΑΧ που κατασκεύασαν τα..."ΕΛΛΙΝΙΚΑ ΗΟΑΧΕΣ" γιὰ το Ἅγιο Φως» στὴν ἰστοσελίδα τῆς ΟΟΔΕ, ὁ ὁποῖος ὅμως τελικὰ παραδέχεται ὅτι σὲ ἓνα βαθμὸ κάποιες παρατηρήσεις τοῦ κ. Θ. Δανιηλίδη γιὰ κάποια ἀπὸ τὰ παραπάνω φαινόμενα εἶναι εὔστοχες καὶ ὁ π. Ἀντώνιος σὲ κάποια σημεία μπορεῖ νὰ

είναι λίγο υπερβολικός. Αυτό ωστόσο που άβιαστα συμπεραίνει κάποιος είναι ότι από την μια μὲν τὰ στοιχεία καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρὲς δὲν ἐπαρκοῦν γιὰ ἀσφαλὴ συμπεράσματα πρὸς καμιά κατεύθυνση καὶ ἡ πίστη τοῦ καθενὸς ἐμπλέκεται ἀναπόφευκτα στὸ πῶς θὰ ἀντιληφθεῖ καὶ θὰ θεωρήσει ὁ καθένας τελικὰ τὰ ὅσα δείχνει τὸ βίντεο νὰ συμβαίνουν ἐκεῖ. Καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη δὲ ἡ ὅλη ἀμφισβήτηση καὶ διένεξη ἀφορὰ τὰ συγκεκριμένα φαινόμενα, πού παρουσιάζει τὸ βίντεο τοῦ π. Ἀντώνιου, καὶ ὄχι τὴν ἴδια τὴν φύση καὶ προέλευση τοῦ φωτὸς μὲ τὸ ὁποῖο ἀνάβουν τὶς λαμπάδες τους ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι, δὲν ἀφορὰ δηλαδὴ τὸ ἂν ἀπλὰ εἶναι ἓνα φυσικό, συνηθισμένο φῶς, ἔστω καὶ εὐλογημένο, ὅπως τὸ νερὸ ἢ τὸ λάδι μετὰ τὸν ἀγιασμὸ καὶ τὸ εὐχέλαιο ἀντίστοιχα, ὅπως οὔτε καὶ ἂν ἀναψε φυσικὰ ἢ θαυματουργικά.

Μὲ ἄλλα λόγια, ἀκόμα καὶ ἂν ὅλα αὐτὰ τὰ φαινόμενα στὸ βίντεο τοῦ π. Ἀντώνιου εἶναι ἐξηγήσιμα μὲ φυσικοῦς ὅρους λογικά, ὅπως ἰσχυρίζεται ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ κ. Θ. Δανιηλίδης, μὴ δεχόμενος τὶς ἐρμηνεῖες τοῦ π. Ἀντώνιου γιὰ τὸν ὑπερφυσικό του χαρακτήρα, αὐτὸ δὲν ἀφορὰ σὲ καμιά περίπτωση τὸ ἂν τὸ Ἅγιο Φῶς ξεπηδὰ θαυματουργικά ἢ ὄχι μέσα στὸν Πανάγιο Τάφο, ὅπως καὶ τὸ ἂν εἶναι φυσικό ἢ καὶ ἄκτιστο. Μπορεῖ τὸ Ἅγιο Φῶς νὰ ἀναψε θαυματουργικά τὴν λαμπάδα τοῦ Πατριάρχου καὶ νὰ εἶναι καὶ ἄκτιστο, καὶ στὴν συνέχεια νὰ κατέγραψε τὸ βίντεο τὴν μετάδοσή του στοὺς πιστοὺς μὲ τελείως φυσικό τρόπο καὶ ὅλα τὰ παραπάνω φαινόμενα πού παρατηροῦνται σὲ αὐτὸ νὰ εἶναι στὴν πραγματικότητα φυσικὰ ἐξηγήσιμα. Βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφο. Δηλαδή, ἂν ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ φαινόμενα πού βλέπουμε στὸ βίντεο ἀπεικονίζει κάτι ὑπερφυσικό, τότε δὲν μπορεῖ παρὰ καὶ τὸ Ἅγιο Φῶς νὰ ἀνάβει ὑπερφυσικά καὶ νὰ εἶναι ἄκτιστο, γι' αὐτὸ καὶ στὴν τελετὴ ἀφῆς του παρατηροῦνται τέτοια φαινόμενα. Καὶ τὸ θέμα εἶναι ἀκριβῶς ὅτι αὐτὸ δὲν μπορεῖ οὔτε νὰ ἀποδειχθεῖ, οὔτε νὰ ἀπορριφθεῖ μέσω βίντεο, ἢ μὲ ὁποιοδήποτε ἄλλο τεχνολογικὸ μέσο ἢ ἐπιστημονικὸ τρόπο. Καὶ αὐτὸ συμβαίνει γιὰτὶ εἰσερχόμαστε σὲ θέματα τῆς πίστεως καὶ περιοχὲς τοῦ ὑπερφυσικοῦ, ὅπου θεσπίζει ἡ ἀνθρώπινη ἐλευθερία τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀπόρριψης τοῦ θείου, ἢ ὁποῖα ἂν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀποδειχθεῖ μὲ τὴν φυσικὴ λογικὴ ὅτι ἀφορὰ τὸ ὑπερφυσικό, αὐτὴ θὰ παραβιαζόταν ἀπὸ αὐτὴν τὴν λογικὴ πού θὰ τὴν βίαζε νὰ δεχθεῖ τὸ ἀνώτερο καὶ νὰ ὑποταχθεῖ σὲ αὐτό, ἀντὶ νὰ τὸ δεχθεῖ μὲ τὴν προσωπικὴ τῆς θέλησή καὶ νὰ ἀναπτύξει ἔτσι μαζί του σχέση ἀληθινῆς πίστεως καὶ εἰλικρινῆς ἀγάπης.

Πάντως πέρα από τὸ βίντεο του, πὸν τραβήχτηκε τὸ 1994, ὁ π. Ἀντώνιος Στυλιανᾶκης σὲ κείμενό του («Το Ἅγιο Φως του Παναγίου Τάφου στα Ιεροσόλυμα» στὸ users.otenet.gr/~styliant/HolyLight/) μεταξὺ ἄλλων μαρτυρεῖ ὅτι τὴν ἐπόμενη χρονιά ὁ ἴδιος εἶδε μὲ τὰ μάτια του νὰ ἀνάβουν λαμπάδες μόνες τους: «αὐτὸ τὸ καταπληκτικὸ φαινόμενο εἶχα τὴν τύχη νὰ παρακολουθήσω τὸ Πάσχα τοῦ '95, ὅταν σὰν ἱερομόναχος ἔλαβα μέρος στὴν τελετὴ τοῦ Ἁγίου Φωτός, καὶ κρατοῦσα καὶ ὁ ἴδιος ψηλὰ τὴ λαμπάδα. Δὲν ἀναψε ὅμως ἡ δική μου, ἀλλὰ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου καὶ ρίγησα, ἄλλες λαμπάδες μέσα στὸ πλήθος τοῦ κόσμου νὰ ἀνάβουν σποραδικά, ἀφοῦ γιὰ λίγο στὴν ἀρχὴ κάπνιζαν!». Ἴσως ἡ μαρτυρία του ἔχει μεγαλύτερη βαρύτητα ἀπὸ τὸ βίντεό του, καὶ τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ γι' αὐτὸ λογικὰ ἐπιχειρήματα, καὶ αὐτὸ λόγω τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ π. Ἀντωνίου, ὡς καλὸς ἱερέας καὶ ἐπιστήμων.

2. Ἡ Ἀκαΐα Ἁγίου Φωτός.

Ἔτσι σὲ ἐπόμενο ἄρθρο πὸν δημοσίευσαν στὰ Ἑλληνικὰ Hoaxes («Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὸ Ἅγιο Φως δὲν καίει;», τοῦ [Ἀνδρόνικου Κουτρομπέλη](#)) στὶς 3 Μαΐου 2019, καὶ προσπαθοῦν σὲ αὐτὸ νὰ ἐξηγήσουν ὅτι ἀκόμα καὶ τὰ βίντεο πὸν ἔχουν δημοσιευτεῖ καὶ ἀφοροῦν τὸ ἂν καίει ἢ ὄχι τὸ Ἅγιο Φῶς τὰ πρῶτα λεπτὰ μετὰ τὴν μετάδοσή του στοὺς πιστοὺς στὸν Πανάγιο Τάφο, μόνον ὅτι δὲν καίει δὲν ἀποδεικνύουν, διαπιστώνουμε ὅτι στὴν πραγματικότητα αὐτὸ πὸν ἀπλὰ συμπεραίνουν πάλι εἶναι τὸ δεδομένο ξεκάθαρο γεγονός, ὅτι τὰ καρὲ τῶν βίντεο, εἴτε μεμονωμένα ἢ τρέχοντας στὰ βίντεο πὸν παίζουν σὲ πραγματικὴ ταχύτητα, δὲν ἀποδεικνύουν κανένα θαῦμα, ἀφοῦ μιὰ τέτοια ἀπόδειξη εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων ἀδύνατη. Μάλιστα, ὅπως προαναφέραμε, μᾶς παρουσιάζουν καὶ

το βίντεο κάποιου που προσπαθεί να αποδείξει ότι και με τη συνηθισμένη φλόγα, ακόμα και από 33 κεριά, αν την κουνάς κατάλληλα δεν καίγεσαι.

Ωστόσο εύκολα διαπιστώνεται ότι σε αυτό υπάρχουν αποκλειστικά και μόνο καρὲ σὰν τὰ παραπάνω, ὅπου ὁ ἀμφισβητίας τοῦ Ἁγίου Φωτὸς δὲν τολμάει νὰ δοκιμάσει νὰ ἀγγίξει ἢ ἀπλὰ νὰ πλησιάσει τὴν φλόγα σὲ ἀνάλογα σημεῖα μὲ αὐτὰ πού τὸ ἀγγίζουν οἱ προσκυνητὲς σὲ ἀντίστοιχα βίντεο, πού παρουσιάζουν τὴν ἀκαΐα τοῦ Ἁγίου Φωτὸς, τέτοια ὅπως γένεια, μαλλιά, ἀνοιγμένα στόματα, μύτες, αὐτιά, ἀκόμα καὶ μάτια, χωρὶς δισταγμό, ὅπως βλέπουμε στὰ παρακάτω καρὲ τέτοιων τῶν βίντεο. Ἀλλὰ καὶ ὁ χρόνος πού πειραματίζεται εἶναι μόνο μερικὰ δευτερόλεπτα, ἐκτὸς τοῦ ὅτι φαίνεται προδήλως κάπως ἀγχωμένος, σὲ ἀντίθεση μὲ πάρα πολλοὺς προσκυνητὲς πού παίζουν μὲ τὶς φλόγες ὀλόκληρα λεπτὰ, παραμένοντας παραταῦτα νὰ δείχνουν ὅτι νιώθουν εὐχαρίστηση καὶ ἱκανοποίηση, ἔχοντας ἀπόλυτη ἡρεμία. Μπορεῖ κάποιος νὰ θέλουν νὰ τὰ λογαριάζουν ὅλα τὸ ἴδιο, ὡστόσο οἱ διαφορὲς εἶναι πολλές καὶ εὐδιάκριτες, χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ παραβλεφθοῦν.

Στα Έλληνικά Ηοαχες αυτό που βρήκαν να σχολιάσουν μπροστά σε όλα αυτά που βλέπουν είναι ότι για μια στιγμή ή φλόγα ακούμπησε τα μαλλιά της κοπέλας και άμέσως άρπαξαν λίγο στην άκρη. Δεν βλέπουν όμως πώς, άφοϋ έσβησε τα μαλλιά της, συνέχισε άνενόχλητη για όλoκληρα λεπτά να βάζει την φλόγα κάτω από τον άγκώνα της και το μόνο που συνέβηκε ήταν να μαυρίσει σε εκείνο το σημείο το άσπρο λεπτό μπλουζάκι της. Αυτό το μπλουζάκι θα το ζήλευαν όλοι οι πυροσβέστες – αν δεν καταλάβαιναν βέβαια ότι ο λόγος που δεν κάηκε δεν ήταν αυτό το ίδιο, αλλά ή φωτιά που δεν έκαιγε. Και πώς κάηκαν τα μαλλιά της, άφοϋ δεν καίει; Μά έδω δεν έχουμε να κάνουμε με φυσικούς νόμους που παραμένουν άμετάβλητοι, αλλά με προσωπική θεανθρώπινη σχέση: από την μια σε άγκαλιάζω και σε χαϊδεύω και από την άλλη σου δίνω μια να ξυπνήσεις και να συνέλθεις. Πάντως αυτό που πιθανόν έπαιξε μεγαλύτερο ρόλο στο συγκεκριμένο γεγονός είναι ότι το μικρό κάψιμο τών μαλλιών ήταν έντελως άνευ σημασίας και έπιπτώσεων, γι' αυτό και ή κοπέλα, άφοϋ τα έσβησε, συνέχισε άνενόχλητη το παιχνίδισμα με την φλόγα. Αντίθετα, αν άρπαζε φωτιά το μπλουζάκι, αυτό που θα συνέβαινε είναι ότι θα της προκαλοϋσε έστω και ένα μικρό έγκαυμα, που άκόμα και μηδαμινό και άκίνδυνο, ώστόσο θα την πονοϋσε και θα την ένοχλοϋσε, όπως όλοι λίγο πολύ γνωρίζουμε έμπειρικά. Γιατί, θα πεί κάποιος, αυτή το επέλεξε κάτι τέτοιο; Όχι αυτή, το Άγιο Φως δεν καίει όπου χρειάζεται.

Νὰ σημειώσουμε ἀκόμα γιὰ τὴν ἀκαΐα, ὅτι κατὰ πόσο τὸ φαινόμενο γίνεται ὀρατὸ καὶ αἰσθητὸ ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν πίστη καὶ τὸ θάρρος τῶν προσκυνητῶν. Ἄν κάποιος φοβάται μὴν καεῖ, ἐπειδὴ βλέπει ὅτι καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν φλόγα θερμαίνεται ἀρκετά, τότε λογικὸ εἶναι νὰ μὴν πλησιάζει πολὺ σὲ αὐτὴ καὶ ἔτσι νὰ μὴν μπορεῖ νὰ διαπιστώσει ξεκάθαρα ὅτι αὐτὴ γιὰ λίγα λεπτά δὲν καίει. Στὸ παρακάτω βίντεο βλέπουμε κάποιον ποὺ διστάζει νὰ πλησιάσει πολὺ τὸ χέρι του στὴν φλόγα, ὥσπου ἔρχεται κάποιος, πιθανὸν ἱερέας, καὶ τοῦ βάζει τὸ χέρι πιὸ κοντά, ὥστε νὰ καταλάβει ὅτι δὲν καίει καὶ νὰ μὴν φοβάται, ὅπως στὴν συνέχεια βάζει καὶ ὁ ἴδιος τὸ δικό του. Ἄν αὐτὸ εἶχε συμβεῖ μὲ μιὰ συνηθισμένη φλόγα, θὰ εἶχαν καταλήξει καὶ οἱ δύο στὸ νοσοκομεῖο.

Ἐν κατακλείδι, τὸ ἐρώτημα παραπάνω τίθεται ἐπὶ λάθος βάσης, καθὼς ρωτᾷει ἂν τὸ Ἅγιο Φῶς ἔχει κάποιες ιδιότητες τοῦ κοινοῦ φωτός, στὴν συγκεκριμένη περίπτωση ἂν καίει, ἢ δὲν τὶς ἔχει καθόλου, δηλαδή δὲν καίει, ἐνῶ τὸ θέμα εἶναι ἂν ἰσχύουν ἢ ὄχι οἱ ἰσχυρισμοὶ αὐτόπτων μαρτύρων ὅτι τὸ φῶς δὲν καίει αὐτοῦς, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι τοὺς προκαλεῖ

έγκαύματα (καί ὄχι γιά παράδειγμα ὅτι δέν τοὺς θερμαίνει), ὅπως συμβαίνει μὲ μιὰ κοινὴ φλόγα. Προφανῶς καὶ τὸ φῶς ποὺ λαμβάνουν οἱ πιστοὶ κατὰ τὴν τελετῆς τῆς Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός ἔχει καὶ αὐτὸ κάποια θερμικὰ ἀποτελέσματα, ἀφοῦ μετέχει στὴν καύση τοῦ κεριοῦ τῶν λαμπάδων, ἀλλιῶς δέν θὰ ἀναβαν οὔτε αὐτές. Ὡστόσο, ὅπως μαρτυροῦν χιλιάδες προσκυνητές, καὶ τώρα πλέον τὸ δείχνουν καὶ μὲ φωτογραφίες καὶ βίντεο, στὰ πρῶτα λεπτὰ τὸ Ἅγιο Φῶς εἶναι πιὸ «προσεκτικό» μαζί τους.

3. Οἱ σύγχρονες Μαρτυρίες ἐκ τῶν ὑπευθύνων τοῦ Παναγίου Τάφου γιά τὸ τί εἶναι τὸ Ἅγιο Φῶς καὶ πῶς ἀνάβει.

Φέτος κυκλοφόρησε ἓνα νέο βιβλίο, ποὺ παραθέτει μαρτυρίες κάποιων σημαινόντων ἐκκλησιαστικῶν προσώπων, ὑπεύθυνων στὰ Ἅγια Προσκυνήματα τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ ὁποῖο λέγεται «Λύτρωση-Περὶ τοῦ Ἁγίου Φωτός» καὶ εἶναι τοῦ κ. Δημήτριου Ἀλικάκου, δημοσιογράφου καὶ ἀρχισυντάκτη τῶν Ἑλληνικῶν Hoaxes. Σὲ ὅλες τὶς μαρτυρίες, μὲ πρώτη καὶ κύρια αὐτὴ τοῦ σκευοφύλακα σεβασμιώτατου Ἀρχιεπισκόπου Ἱεραπόλεως Ἰσιδώρου, παρουσιάζεται τὸ Ἅγιο Φῶς νὰ ἀνάβει μέσα στὸν Πανάγιο Τάφο ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων μὲ φυσικὸ τρόπο, καὶ ὄχι θαυματουργικὰ ἀπὸ τὴν ἀκοίμητο κανδήλα ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο, ἢ ὁποῖα εἶναι καὶ αὐτὴ μὲ φυσικὸ τρόπο ἀναμμένη. Ποιὸς τὴν ἔχει ἀνάψει; Αὐτὸ ἔρχεται νὰ τὸ ἀπαντήσῃ ὁ σκευοφύλακας σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰσίδωρος, ὁ ὁποῖος τὴν τοποθετεῖ πρὶν τὴν εἴσοδο τοῦ Πατριάρχη. Τὸ κάνει ὁ ἴδιος, ὅταν τὴν τοποθετεῖ. Μὲ ἄλλα λόγια τὸ παρῶν βιβλίο παρουσιάζει ὅλους ὅσους πήρε συνέντευξη ὁ κ. Δ. Ἀλικάκος νὰ συμφωνοῦν ὅτι κατὰ τὸ ἀνάμμα τοῦ Παναγίου Τάφου δέν γίνεται κανένα θαῦμα, καὶ γιά τὴν ἀπόδειξη τῆς γνησιότητος τοῦ περιεχομένου τῶν συνεντεύξεων ὑπάρχουν καὶ σχετικὰ βίντεο.

Κατ' ἀρχὴν ἢ ὑποτιθέμενη «νέα εἵδηση» τοῦ κ. Δ. Ἀλικάκου, ποὺ μᾶς δίνουν οἱ μαρτυρίες τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἱεραπόλεως Ἰσιδώρου, τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Γεράσωνος Θεοφάνη, τοῦ ἀρχιγραμματέα τοῦ Πατριαρχείου σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντίνης Ἀρίσταρχου, τοῦ μακαριώτατου Πατριάρχη Ἱεροσολύμων Θεόφιλου Γ' καὶ τοῦ πρώην σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀσκάλωνος Νικηφόρου δέν εἶναι καὶ τόσο νέα. Τὸ 2001, σὲ ντοκιμαντέρ τοῦ Mega Channel, ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πέτρας Κορνήλιος, δύο φορές τοποτηρητῆς τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου (το 2001 καὶ τὸ 2005), ποὺ καὶ ὁ ἴδιος δηλαδὴ τὴν μέρα τῆς Ἀναστάσεως ἔχει τελέσει τὴν τελετὴ τῆς Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός, εἶχε δηλώσει μπροστὰ στὴν

κάμερα τὰ ἐξῆς: «Οἱ εὐχές ἔχουν τὴν δύναμη νὰ ἀγιάσουν τὸ φυσικὸ φῶς καὶ ἐδῶ μιλοῦμε γιὰ φυσικὸ φῶς. Ἀλλὰ οἱ εὐχές ποὺ ἀναγιγνώσκονται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καθαγιαίνουν καὶ τὸ φυσικὸ φῶς, ἐπομένως ἔχει τὴν χάρη τοῦ ἁγίου φωτός. Τὸ θαῦμα εἶναι ἡ ἐπίκληση ἢ ἡ προσευχὴ τοῦ ἱερέως καὶ ἀγιάζεται τὸ φῶς. **Εἶναι φυσικὸ φῶς ποὺ ἀνάβεται ἀπὸ τὴν ἀκοίμητο κανδήλα, ἡ ὁποία φυλάσσεται στὸ σκευοφυλάκιο τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως**». Εἶναι σαφὲς ὅτι ὁ σεβ. Μητροπολίτης Κορνήλιος ἐδῶ ἐννοεῖ ὅτι οὔτε ἡ κανδήλα ἀπὸ ὅπου παίρνει τὸ φῶς ἔχει ἀνάψει θαυματουργικά, γιὰτὶ παραπάνω ἀναφέρει ὡς θαῦμα μόνο τὴν ἐπίκληση ἢ προσευχὴ τοῦ ἱερέως, μὲ τὴν ὁποία ἀγιάζεται τὸ φῶς. Αὐτὴ ἡ μαρτυρία τοῦ σεβ. Μητροπολίτη Κορνήλιου εἶναι σὲ ἄμεση συμφωνία μὲ τὶς μαρτυρίες τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἱεραπόλεως Ἰσιδώρου καὶ τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Γεράσωνος Θεοφάνη.

Συγκεκριμένα ὁ σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰσίδωρος μπροστὰ στὴν κάμερα (βίντεο τοῦ 24'Ὁρες) ἔχει δηλώσει (ἀπομαγνητοφωνημένο κείμενο): «Εἰσέρχεται ὁ μακαριώτατος, ὁ ἐκάστοτε Πατριάρχης στὸν Πανάγιο Τάφο, ἀκριβῶς ἐδῶ τοποθετοῦμε μιὰ κανδήλα πάνω στὸν Πανάγιο Τάφο (ὁ ὁμιλῶν δείχνει ποὺ ἀκριβῶς τοποθετεῖται ἡ κανδήλα), γονατίζει πάνω στὸν Πανάγιο Τάφο καὶ διαβάζει τὴν εὐχὴ τοῦ Ἁγίου Φωτός, καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ σημεῖο λαμβάνει τὸ Ἅγιο Φῶς (δείχνει ὁ ὁμιλῶν τὸ σημεῖο ποὺ τοποθετεῖται ἡ κανδήλα, δείχνει δηλαδὴ ὅτι λαμβάνεται τὸ Ἅγιο Φῶς ἀπὸ τὴν κανδήλα) καὶ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο καὶ στὸ Λίθο ἀκριβῶς τὸν περιμένει ἓνας ἀντιπρόσωπος τῶν Ἀρμενίων». Ὅπως καὶ ἄλλοῦ (βιβλίο «Λύτρωση»): «Θαῦμα εἶναι ὁ καθαγιασμός τοῦ Φωτός μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ πῶς ἀνάβει τὸ Ἅγιο Φῶς δὲν εἶναι θαῦμα. Δὲν μπορούμε νὰ λέμε ψέματα» καὶ «Ἀκούστε. Το καντήλι μπαίνει σβηστό ἀπὸ μένα, ὅλος ὁ κόσμος το βλέπει μέσα ἀπὸ τὴν τηλεόρασή του. Ὅμως ὅταν ὁ Πατριάρχης εἰσέρχεται στὸν Πανάγιο Τάφο, το βρίσκει αναμμένο ...Εγὼ το ἀνάβω με ἓναν ἀναπτῆρα, τι ἄλλο;».

Ἐνῶ ὁ σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Γεράσωνος Θεοφάνη ἔχει δηλώσει μπροστὰ στὴν κάμερα (στὸ ANTENNA News) τὰ ἐξῆς: «Τὸ φῶς εἶναι Ἅγιο, ἀλλὰ ὅπως τὸ θέλει ἡ Ἐκκλησία. Τὸ εὐλογεῖ ἡ Ἐκκλησία καὶ γίνεται Ἅγιο Φῶς. Ὅπως εὐλογεῖ, ἄς ποῦμε, τὸ νερὸ στὸν Ἁγιασμό, εὐλογεῖ φυσικὸν φῶς! Εἶναι φυσικὸν φῶς. Δὲν κατέρχεται κανένα φῶς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ – αὐτὸ εἶναι εἰδωλολατρία, εἶναι καταναγκασμός. Κατέρχεται ἡ Θεία Χάρις ἀοράτως...Καὶ ὁ λαὸς εἶναι καιρὸς νὰ τὸ καταλάβει καὶ νὰ καταλάβουν ὅτι τὸ Ἅγιο Φῶς, εἶναι Ἅγιο, ἀλλὰ ὅπως τὸ θέλει ἡ Ἐκκλησία, ὄχι νὰ ἔρθει ἀπὸ

πάνω Άγιο Φῶς,...Μιά τοπική τελετή, αλλά ἐπειδὴ εἶναι στὸν Πανάγιο Τάφο, ἔχει μεγάλη σημασία».

Ἐπομένως καὶ οἱ τρεῖς παραπάνω μαρτυρίες συμπίπτουν, καθῶς δηλώνουν ξεκάθαρα ὅτι τὸ φῶς ποὺ μεταδίδει ὁ Πατριάρχης στοὺς πιστοὺς εἶναι ἀναμμένο ἀπὸ ἀνθρώπινο χέρι, ὅπου οἱ δύο πρώτες μαρτυρίες ἐξηγοῦν καὶ ὅτι αὐτὸ γίνεται μέσω κανδήλας πάνω ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο, μὲ τὸν σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἰσίδωρο νὰ παραδέχεται ἀκόμα ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι ὡς σκευοφύλακας ποὺ ἀνάβει τὴν κανδήλα. Ὅπως σὴν ποτε ὅμως ἡ μεγαλύτερης βαρύτητας μαρτυρία εἶναι τοῦ σεβ. Μητροπολίτη Πέτρας Κορνήλιου, ποὺ ὡς τοποτηρητὴς τέλεσε ὁ ἴδιος τὴν τελετὴ τῆς Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός, ἐνῶ ὁ σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰσίδωρος μπορεῖ νὰ ἀνάβει τὴν κανδήλα, δὲν τὴν χρησιμοποιεῖ ὅμως ὁ ἴδιος στὴν τελετὴ, ἐνῶ ὁ σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Θεοφάνης εἶναι ἐντελῶς ἐκτὸς τῆς ὅλης διαδικασίας καὶ γι' αὐτὸ δὲν δίνει καὶ καμιά λεπτομέρεια περὶ αὐτοῦ. Σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο νὰ ἀναφέρουμε καὶ τὴν μαρτυρία τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου, ἡ ὁποία εἶναι ὅμοια μαρτυρία μὲ αὐτὴ τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἰσίδωρου, στὸ σημεῖο ὅτι καὶ αὐτὸς τὸ 1985 ὡς σκευοφύλακας εἶχε ἀνάψει τὴν κανδήλα μὲ σπύρτα μετὰ ἀπὸ προτροπὴ τοῦ δραγουμάνου τοῦ Πατριαρχείου. Ἀξίζει ἐδῶ νὰ σημειώσουμε τὴν δεδομένη ἀξιοπιστία τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου, ἀφοῦ γιὰ τὴν σχολαστικὴ ἐπιμονὴ του στὶς ἀκριβεῖς λεπτομέρειες γιὰ σοβαρὰ ζητήματα καὶ γιὰ τὸν ἔλεγχο τῶν αποκλίσεων ἔχει ἐπανειλημμένα φθάσει νὰ καθαιρεθεῖ. Ὅμως, ἀπὸ ὅσο γνωρίζουμε, σκευοφύλακας ἦταν ὄχι γιὰ ἓνα, ἀλλὰ γιὰ πέντε χρόνια, ἐπομένως τὰ ὑπόλοιπα χρόνια τὴν καντήλα αὐτὸς τὴν ἀναψε ἢ ἦταν σβηστή;

Ἐρχόμενοι τώρα στὶς θέσεις τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ Ἁγίου Φωτός, ὅσον ἀφορὰ τὴν δημοσίευση τῶν ἀπόψεων τῶν παραπάνω ἀρχιερέων του στὸ βιβλίο «Λύτρωση» τοῦ κ. Δ. Αλικάκη ἔκφρασε τὴν ἄκρα δυσaráσκειά του. Τὴν χαρακτήρισε λοιπὸν «παράνομη» καὶ «προϊὸν ὑποκλοπῆς», ἐνῶ τὸ ὑλικὸ ποὺ δημοσίευσε στὸ διαδίκτυο ὡς «παραπλανητικὸ καὶ συκοφαντικὸ», ποὺ «δυσφημεῖ πρόσωπα καὶ Ἀλήθειες τῆς Πίστεώς μας» καὶ ποὺ ἔχει ὑποστεῖ «δόλια συρραφὴ (μοντάζ) μὲ σκοπὸ τὴν ἐξαγωγή τοῦ 'ἐπιθυμητοῦ' ἀποτελέσματος». Συγκεκριμένα τὸ βιβλίο τὸ χαρακτήρισε ὡς «προϊὸν φανταστικῶν ἱστοριῶν ἐπινόησης τοῦ συγγραφέα μὲ προφανὴ στόχο τὸν σκανδαλισμὸ τῶν πιστῶν καὶ τὴν ἀποκόμιση οἰκονομικοῦ ὀφέλους ἀπὸ τὶς πωλήσεις τοῦ βιβλίου», ὅπου «Ἡ ἐπιλογὴ κυκλοφορίας τοῦ ἐπίμαχου βιβλίου τὴν δεδομένη χρονικὴ συγκυρία, μεσοῦσης τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαροκοστῆς

καὶ ὀδεύοντας ἡ Ἐκκλησία μας πρὸς τὸ Ἅγιον Πάσχα ἀποδεικνύει πέραν πάσης ἀμφιβολίας τὰ βαθύτερα κίνητρα τοῦ συγγραφέα καὶ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου», καταλήγοντας γιὰ τὴν ὅλη προσπάθεια ὅτι εἶναι «ἠθικὰ κατακριτέα» καὶ «ποινικὰ ἐλεγκτέα» καὶ οἱ «ἀπαραίτητες δικαστικὲς ἐνέργειες ἐκ τῶν πραγμάτων θὰ λάβουν χώρα».

Θὰ ἀπορήσει κάποιος πῶς εἶναι δυνατόν τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων νὰ καταδικάζει μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν προσπάθεια κάποιου νὰ ἀποδείξει ὅτι δὲν ὑπάρχει κανένα θαῦμα κατὰ τὴν Τελετὴ τῆς Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτὸς στὸν Πανάγιο Τάφο τὴν ἡμέρα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ὅταν:

α. τὸ βιβλίον του βασίζεται στὶς μαρτυρίες τῶν ἴδιων τῶν ἱεραρχῶν τοῦ Πατριαρχείου, οἱ ὁποῖες ἔχουν δωθεῖ ἀναμφισβήτητα -ὑπάρχουν ξεκάθαρα βίντεο γιὰ τὰ βαρυσήμαντα σημεῖα τῶν μαρτυριῶν σὲ πολλές περιπτώσεις-, καὶ μάλιστα ὅταν

β. τὸ ἴδιο Πατριαρχεῖο ἀφαίρεσε τὸ σχετικὸ κείμενο στὴν ιστοσελίδα του πέρυσι τὸν Ἰούλιο 2018 (ἔγινε καὶ αὐτὸ μὲ παρέμβαση τοῦ κ. Δ. Ἀκικάκη, ὅταν διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὸ πρῶτο κείμενο λίγο μετὰ τὴν ἔναρξη τῆς ἔρευνάς του), ὅπου ἀναφερόταν σὲ θαῦμα καὶ τὸ ἀντικατέστησε μὲ ἕνα νέο, ποὺ μιλάει μόνο ἀπλῶς γιὰ τελετὴ καὶ πουθενὰ δὲν ἀναφέρεται σὲ θαῦμα, γεγονός τὸ ὁποῖο

γ. σχολίασε καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἀρχιγραμματέας τοῦ Πατριαρχείου σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντίνης Ἀρίσταρχος σὲ τηλεφωνικὴ συνέντευξη του, ὅπου δηλώνει ὅτι «τὸ Πατριαρχεῖο δὲν μιλάει γιὰ θαῦμα! Ἡ λέξη προέρχεται ἀπὸ τὸ “θαυμάζω”. Τὴ σχέση μπορεῖ νὰ ἔχει μὲ μιὰ ἱερὴ τελετή;».

Ἡ ἀπάντηση γιὰ τὴν παραταῦτα κατηγορηματικὴ καὶ ἀνένδοτη σταση τοῦ Πατριαρχείου πρὸς αὐτοὺς ποὺ δημοσίευσαν τὶς συνεντεύξεις, βρίσκει τὴν ἐξήγησή της στὴν τελευταία φράση τῆς ἀνακοίνωσής της «μὲ προφανὴ στόχο τὸν σκανδαλισμὸ τῶν πιστῶν καὶ τὴν ἀποκόμιση οικονομικοῦ ὀφέλους ἀπὸ τὶς πωλήσεις τοῦ βιβλίου. Ἡ ἐπιλογὴ κυκλοφορίας τοῦ ἐπίμαχου βιβλίου τὴν δεδομένη χρονικὴ συγκυρία, μεσοῦσης τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαροκοστῆς καὶ ὀδεύοντας ἡ Ἐκκλησία μας πρὸς τὸ Ἅγιον Πάσχα ἀποδεικνύει πέραν πάσης ἀμφιβολίας τὰ βαθύτερα κίνητρα τοῦ συγγραφέα καὶ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου». Εἶναι εὔκολο ὁ καθένας ποὺ ἔμαθε τὶ συνέβη νὰ ἀντιληφθεῖ ὅτι ἂν ὁ κ. Δ. Ἀλικάκος καὶ οἱ συν αὐτῶ, ἐνδιαφέρονταν πραγματικὰ γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ ἡ ἀνακάλυψη καὶ δημοσίευσή της πρὸς κοινὸ ὄφελος ἦταν ὁ μοναδικὸς στόχος τους, τουλάχιστον θὰ φρόντιζαν νὰ μὴν χαλάσουν τὸ Πάσχα τῶν Χριστιανῶν μὲ τὸ πληρο-

φοριακό βομβαρδισμό κατά του θαύματος του Αγίου Φωτός, λίγες ημέρες πριν από αυτό μέσα στην Μεγάλη Τεσσαρακοστή, ἄσχετα με τὸ ἂν ἢ ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ πού πιστεύουν οἱ πιστοὶ ἢ ὄχι. Ἐπίσης στὰ διαφημιστικὰ σποτ τοῦ βιβλίου ἐμφανίζουν τὸ βίντεο ἀπὸ τὴν συνέντευξη τοῦ σεβ. Ἀρχιεπίσκοπου Ἰσίδωρου μέχρι τὸ σημεῖο ἀκριβῶς πού πρόκειται ὁ σεβασμιώτατος νὰ κάνει τὴν κρισιμότερη ἀποκάλυψη καὶ τὸ σταματάνε πριν τὴν κάνει. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ τὸ κάνουν αὐτό, ἐπειδὴ ἓνας βασικὸς σκοπὸς τους εἶναι καὶ νὰ ἀνέβουν οἱ εἰσπράξεις τοῦ βιβλίου, κεντρίζοντας τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀποκαλύπτουν τὸ ἐπίμαχο σημεῖο στὸ βίντεο. Ἀντίθετα, ἂν τοὺς ἐνδιέφερε μόνο ἢ ἀλήθεια ἢ θὰ προβαλλαν ὅλο τὸ βίντεο ἢ ἔστω τουλάχιστον θὰ διέθεταν πρὸς πώληση τὸ βιβλίο, χωρὶς νὰ προβάλλουν καθόλου τὸ βίντεο.

Ἄλλωστε ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας με δήλωσέ του στὸ Facebook ἀναζητᾷ ἄλλοθι γιὰ τὴν κατηγορία ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο ὅτι «στόχος του εἶναι ἢ ἀποκόμιση οικονομικοῦ ὀφέλους ἀπὸ τὶς πωλήσεις τοῦ βιβλίου», στὸ ἴδιο τὸ Πατριαρχεῖο, δηλαδή λέει ὅτι καὶ αὐτὸ με τὴν ἴδια κατηγορία μποροῦν νὰ τὸ κατηγορήσουν, τουλάχιστον οἱ κακοπροαίρετοι: «Μήπως ἢ διαιώνιση ἐνὸς ΨΕΜΑΤΟΣ δὲν θὰ ἔλεγε κάποιος... κακοπροαίρετος, ὅτι ἔχει ἀκριβῶς αὐτὸν τὸν σκοπὸ;». Μὲ ἄλλα λόγια εἶναι σὰν νὰ λέει: ἂν ἔχει εἰσπράξεις τὸ Πατριαρχεῖο λόγω τοῦ θαύματος, τὸ ὁποῖο θαῦμα ὁ ἴδιος πιστεύει ὅτι εἶναι ψέμμα, γιατί νὰ μὴν ἔχει καὶ αὐτὸς, ὅταν μάλιστα λέει τὴν ἀλήθεια, ὅπως ἰσχυρίζεται. Φαίνεται ἐδῶ, σύμφωνα με τὰ λεγόμενά του, ὅτι δὲν κόπτεται με τὸ νὰ ἔχει κάποιος εἰσπράξεις, ἐφόσον αὐτὸ πού ὑποστηρίζει εἶναι ἀλήθεια, ἀλλὰ γι' αὐτὸν τὸ πρόβλημά εἶναι μόνο, ἂν κάποιος ἔχει οικονομικὸ κέρδος στηριζόμενος σὲ ἓνα ψέμμα. Γιατὶ γεγονὸς βέβαια εἶναι ὅτι ἔχει εἰσπράξεις καὶ τὸ Πατριαρχεῖο καὶ οἱ ἐκδίδοντες τὸ βιβλίο 'Λύτρωση'. Ὡστόσο ἢ ἀστοχία αὐτοῦ τοῦ παραλληλισμοῦ τοῦ κ. Δ. Ἀλικάκη εἶναι ὅτι τὸ Πατριαρχεῖο δὲν ἔχει ἔσοδα μόνο ἀπὸ αὐτὸ τὸ θαῦμα, οὔτε μόνο στὸν Πανάγιο Τάφο καὶ μόνο τὸ Μεγάλο Σάββατο, ὅπως καὶ ὅτι ἂν πίστευαν ὅλοι ὅτι δὲν βγάζει θαυματουργικὰ ὁ Πατριάρχης τὸ Ἅγιο Φῶς ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο, δὲν σημαίνει ὅτι καὶ σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση τὸ Μεγάλο Σάββατο ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως δὲν θὰ ἦταν κατάμεστος. Ἀντίθετα ὅμως ἀπὸ τὴν πλευρὰ τους, οἱ ἐκδίδοντες τὸ βιβλίο θὰ μποροῦσαν νὰ κερδίσουν μιὰ περιουσία, ἀλλὰ καὶ μεγάλη φήμη ἀπὸ αὐτό, πού δὲν θὰ εἶχαν τὴν ἴδια εὐκαιρία νὰ τὰ πετύχουν αὐτὰ ἀπὸ κάποια ἄλλη εἶδηση. Ποιὰ ἄλλη θὰ πούλαγε τόσο πολὺ καὶ θὰ ἔκανε τέτοιο ντόρο; Καὶ ἐμμέσως πλὴν σαφῶς, αὐτοδικαιολογοῦνται γι' αὐτό, ἐπειδὴ λένε ὑποστηρίζουν τὴν ἀλήθεια. Αὐτοὶ ὅμως πού τοὺς ἐνδιαφέρει ἢ

ἀλήθεια πραγματικά, και γι' αυτήν ἀγωνίζονται, ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο γνωρίζουν ὅτι δὲν μπορεῖς νὰ ὑπηρετεῖς ταυτόχρονα τὸν μαμωνά και τὸν Θεὸ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀλήθεια.

Και ποιά εἶναι ἡ ἀλήθεια πράγματι; Μήπως ὅτι μπορεῖ ὁ ἐκάστοτε Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ὡς ἄνθρωπος νὰ ὀλιγοπιστήσῃ και νὰ δώσῃ ἐντολὴ νὰ ἀνάψουν τὴν κανδήλα μέσα στὸν Πανάγιό Τάφο, μήπως και λόγω τῆς ἀναξιότητάς του δὲν τὸν ἀξιώσει ὁ Θεὸς νὰ λάβῃ θαυματουργικά τὸ Ἅγιο Φῶς, ὥστε νὰ ἔχει και μιὰ δεύτερη ἐπιλογή ἂν χρειαστεῖ, και ἔτσι νὰ μπορέσῃ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν μετάδοση στοὺς πιστοὺς τοῦ Ἁγίου Φωτός (μὲ αὐτὴ τὴν ἄποψη συμφωνεῖ και ὁ π. Γ. Μεταλληνός, θέση τοῦ 2008, ἐνῶ ὑπάρχει σχετικὴ μαρτυρία και γιὰ τὴ σημασία τῆς κατάλληλης προετοιμασίας τοῦ Πατριάρχῃ Δαμιανοῦ Α', βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'); Ἀλλὰ ἂν συμβαίνει αὐτὸ, σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση γιὰ τὸ θαῦμα νὰ μιλάμε; Κατ' ἀρχὴν σύμφωνα μὲ ὅλες τὶς μαρτυρίες τῶν παραπάνω σεβαστῶν ἐκκλησιαστικῶν προσώπων, και σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση, εἶναι και πάλι τὸ φῶς Ἅγιο Φῶς, καθὼς ἡ κανδήλα ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ λάβῃ ὁ Πατριάρχης, ὄχι μόνο εἶναι μέσα στὸν Πανάγιό Τάφο, ἀλλὰ ὅπως ἐξήγησε στὴν μαρτυρία του ὁ σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἰσίδωρος, ἐκείνη τὴν ὥρα εἶναι και τοποθετημένη ἀκριβῶς πάνω στὴν πλάκα τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐπομένως και τότε ἐξαγιάζεται, γεγονός ποὺ εἶναι και πάλι κάτι πνευματικό, και ὡς τοῦτο ὑπερφυσικό, ὅπως κάθε ἀγιασμός. Εἶναι και πάλι ἓνα θαῦμα, ἂν και μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο εἶναι πιὸ 'οἰκεῖο' στὸ ἐκκλησίασμα.

Ἀπὸ ἐκεῖ και πέρα ὅμως, ἐπειδὴ ὁ Πατριάρχης μπορεῖ νὰ ἀνάψῃ τὶς λαμπάδες του ἀπὸ τὴν προαναμμένη ἀπὸ τὸν σκευοφύλακα κανδήλα, και τὸ φῶς ποὺ ἔλαβε ἔτσι, ὅταν βγεῖ ἔξω νὰ μεταδώσῃ στοὺς πιστοὺς, αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἄλλο θαῦμα, ὅπως αὐτὰ ποὺ λέγονται ὅτι γίνονται κατὰ τὴν Τελετὴ τῆς Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός μέσα σὲ ὅλο τὸν Ἱερό Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως και περίξ αὐτοῦ (βλέπε γι' αὐτὸ και θέση π. Γ. Μεταλλανοῦ στὸ ΠΑΡ. Α'); Ὅπως γιὰ παράδειγμα και αὐτὸ ποὺ ἀναφερθήκαμε παραπάνω τῆς ἀκαΐας γιὰ τὰ πρῶτα λεπτά; Ἡ ἂν δὲν ἀνάψῃ ὁ Πατριάρχης τὶς λαμπάδες του μὲ «Φῶς ἐξ Οὐρανοῦ», ἀποκλείεται νὰ ἀνάψουν κάποιες κανδήλες και λαμπάδες πιστῶν ἔξω ἀπὸ τὸ κουβούκλιο; Γράφει τὸ εὐαγγέλιο: «Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ», Ἰω. 3,8. Και πνεεῖ ὅπου βρίσκει πίστη.

Γιὰ ποιὸν «θρησκευτικὸ μῦθο» προβάλλεται ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου 'Λύτρωση' ὅτι κατέρριψε και σὲ ποιά «ἀλήθεια γιὰ τὸ Θαῦμα τῶν θαυμάτων» ἀναφέρεται; Μήπως βρίσκεται λίγο σὲ σύγχυση γιὰ τὸ ποιοὸ πράγμα βρίσκεται μέσα στὴν θρησκευτικὴ ἀντίληψη τῶν πιστῶν, ὅσον

ἀφορὰ τὸ Σαββάτο τῆς Ἀναστάσεως στὸν Πανάγιο Τάφο; Ὅλοι νομίζει ὅτι καιγόμαστε καὶ ἀσχολούμαστε τὶ κάνει ὁ Πατριάρχης μέσα στὸν Πανάγιο Τάφο πρὶν βγεῖ μὲ τὸ Ἅγιο Φῶς καὶ περιμένουμε νὰ μᾶς τὸ πεῖ ἐκεῖνος; Καὶ ἦρθε τώρα νὰ μᾶς ἀπαντήσει καὶ νὰ μᾶς ‘λυτρώσει’ μὲ τὸ βιβλίο του ‘Λύτρωση’, ὅπως δείχνει καὶ ὁ τίτλος του; Μπορεῖ ἴσως νὰ λυτρώσει τοὺς ὁμόφρονές του, πού ἡ μεγάλη λαχτάρα τους εἶναι τὶ συμβαίνει μέσα στὸν Τάφο τὴν ὥρα τῆς Τελετῆς τῆς Ἀφῆς τὸ Σάββατο τῆς Ἀναστάσεως καὶ ἀπὸ τὴν λαχτάρα τους αὐτὴν δὲν μποροῦν νὰ δοῦν τὶ γίνεται ἔξω ἀπὸ αὐτόν. Μήπως ἀπλὰ δὲν θέλουν νὰ δοῦν, γιατί δὲν θέλουν εἰλικρινὰ νὰ πιστέψουν, ἀλλὰ ἀπλὰ νὰ ξεδιψάσουν τὴν περιέργειά τους καὶ νὰ βροῦν ἄλλοθι γιὰ τὴν ἀπιστία τους; Ἢ μήπως, ἐπειδὴ δὲν μᾶς ἀρέσει ὅλη αὐτὴ ἡ δημοσιογραφικὴ φουσκολογία περὶ ἀναπτῆρων, σπύρτων, ποιὸς ἀνάβει τὴν κανδύλα, τὶ κάνει ὁ Πατριάρχης ὅταν εἶναι μόνος του μέσα, τὶ γράφει ἢ εὐχὴ πού διαβάζει...κ.ο.κ., γι’ αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ σκαρφαλώσουμε σὰν τὸν πατέρα Μητροφάνη, τὸν φύλακα τοῦ Παναγίου Τάφου (μάθε τὴν ἱστορία τοῦ 1926 στὸ βιβλίο «ΕΙΔΑ ΤΟ ΑΓΙΟ ΦΩΣ », Ἀρχιμ. π. Σάββα Ἀχιλέως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Μητροφάνη σὲ βίντεο τοῦ κ. Ἀντώνη Λεωνή), πάνω στὸν Πανάγιο Τάφο, νὰ δοῦμε ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὰ ἴδια μας τὰ μάτια; Ἄλλα καὶ τὶ ἔγινε καὶ ὁ π. Μητροφάνης πού εἶδε, μετὰ ἀπὸ δέκα χρόνια πάλι ἀπίστησε καὶ ἠθέλε νὰ ξαναδεῖ τὰ θαυμαστά, ἀλλὰ δὲν τοῦ ἔγινε ξανὰ ἢ χάρη – δὲν μπορεῖς τὸ μυστήριον νὰ μπαίνεις νὰ τὸ βλέπεις ὅποτε θές, μιὰ φορὰ ἐπιτρέπονται καὶ γίνονται αὐτά (Σημείωση: ἡ πρώτη μαρτυρία ἦταν ἐπὶ Πατρ. Δαμασκηνοῦ Α’, ὁ ὁποῖος εἶχε κοιμηθεῖ στὴν δεύτερη προσπάθεια τοῦ Μητροφάνη, καὶ αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἔπαιξε ρόλο, σύμφωνα καὶ μὲ τὴν θέση τοῦ ἰδίου αὐτοῦ Πατριάρχη, βλ. ΠΑΡ. Α’). Ἐμᾶς λοιπὸν ἡ δουλειὰ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο, καὶ ἀπὸ ὅτι φαίνεται ἀπὸ πλήθος μαρτυρίες Ὁρθοδόξων, Ἀρμενίων, Λατίνων, καὶ Μουσουλμάνων μέσα στοὺς αἰῶνες μέχρι καὶ τὸ Πάσχα φέτος (ἢ πιὸ ἐνδιαφέρον ἴσως σύγχρονη μαρτυρία γιὰ νὰ ἀναφέρουμε στὴν παροῦσα ὥρα, πού εἶναι θὰ λέγαμε συγκλονιστικὴ, εἶναι αὐτὴ τοῦ ... σεβ. Ἀρχιεπίσκοπου Ἰσίδωρου, πρὶν δηλώσει φέτος ὅτι αὐτὸς ἀνάβει τὴν κανδύλα μὲ ἀναπτῆρα, τὴν ὁποία μαρτυρία εἶχε δώσει πρὶν δύο χρόνια, τὸ 2017, βλ. ΠΑΡ. Β’. Γιατὶ νὰ λείπει ἄραγε ἀπὸ τὸ βιβλίο ‘Λύτρωση’, πού ὁ συγγραφέας του τόσο κόπτεται γιὰ τὴν ἀλήθεια;). Καὶ ἐκεῖ πολλὰ εἶναι τὰ ἐνδιαφέροντα φαινόμενα, μὲ τὰ ὁποία ὀφελοῦνται πνευματικὰ οἱ πιστοί, ἐφοδιάζονται καὶ ἀγάλλονται, καὶ τὸ προσκύνημά τους καταλήγει μιὰ ὄαση, μιὰ πηγὴ καὶ ἕνας σταθμὸς ζωῆς γι’ αὐτούς, ὅλους ἐκείνους πού ἔχουν

τὴν καλὴ διάθεση, καὶ θέλουν ὡς ὁ καλὴ ἔχων τὴν πρόθεση Θωμάς νὰ πιστέψουν, ἂν ἤδη δὲν πιστεύουν.

Ἄν ὅλα αὐτὰ τὰ προσπερνᾷ ὁ παραπάνω συγγραφέας καὶ μιλάει μόνο γιὰ αὐτὰ ποὺ αὐτὸς θεωρεῖ ἀπάτες καὶ ψέματα, θὰ πρέπει νὰ γνωρίζει ὅτι ἔτσι κανέναν ἀπόλυτο σεβασμὸ δὲν διατηρεῖ, ὅπως ἴσως νομίζει, πρὸς τὴν θρησκευτικὴ ἱστορία καὶ παράδοση τοῦ Πανάγιου Τάφου, πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων, ὅπως καὶ πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς Ὀρθόδοξους Χριστιανούς καὶ τὴν πίστη τους. Ἔτσι ἐξηγεῖται καὶ ἡ σαφὴ σχετικὴ δῆλωση τοῦ δικηγόρου τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, Λάμπρου Κιτσάρα, ὅτι «Τὸ σκάνδαλο δὲν εἶναι νὰ ἰσχυριστεῖς ἐσὺ ὅτι δὲν εἶναι θαῦμα αὐτό. Τὸ σκάνδαλο εἶναι νὰ ἰσχυριστεῖς ὅτι αὐτὸ τὸ λέει τὸ ἴδιο τὸ Πατριαρχεῖο, ὅποτε ἐμφανίζεις ὀλόκληρο τὸ θεσμὸ σὰν ἀπατεώνα»! Ἀπλὰ γιὰ τὸ θαῦμα σὲ καμιὰ περίπτωση δὲν εἶναι μόνο τὸ ἂν ὁ Πατριάρχης ἀνάβει τὶς λαμπάδες του, ὅταν βρίσκεται μέσα στὸν Πανάγιον Τάφο, θαυματουργικὰ καὶ ἀνεξήγητα ἢ λαμβάνει τὸ φῶς μὲ φυσικὸ τρόπο ἀπὸ τὴν κανδήλα, ἢ ὁποῖα εἶναι καὶ αὐτὴ προαναμμένη ἀπὸ ἀνθρώπινο χέρι. Εἶναι προφανές ὅτι οἱ προβάλλοντες τὸ βιβλίον αὐτὸ παρεκτρέπονται ἀπὸ τὸν στόχο γιὰ τὸν ὁποῖον ὑποτίθεται ὅτι αὐτὸ γράφθηκε, ποὺ εἶναι ἀκριβῶς τὸ νὰ ἀποδείξει τί ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο παραπάνω συμβαίνει, ὅταν ὁ Πατριάρχης εἰσέρχεται στὸν Πανάγιον Τάφο γιὰ νὰ βγάλει τὸ Ἅγιο Φῶς, παρασυρόμενοι τελικὰ στὴν προσβολὴ ἢ ἀπόρριψη μιᾶς αὐθεντικῆς χριστιανικῆς παράδοσης. Αὐτῆς ποὺ ἀφορᾷ τὴν θαυματουργικὴ ἐμφάνιση τοῦ Ἁγίου Φωτός, συσχετιζόμενης μὲ τὴν Τελετὴ τῆς Ἀφῆς Του ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ τὴν πρωτοσυναντάμε, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμφάνισή Του πρὶν ἀπὸ αὐτὴν, βρίσκοντας τὶς ρίζες τῆς ἀρχῆς τῆς γέννησης τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, τότε, ὅταν οἱ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ ἔτρεχαν στὸ τάφο Του, καὶ παρατηροῦσαν τὸ ἄδειο σπήλαιον μὲ τὰ τακτοποιημένα ὀθόνια καὶ τὸ τυλιγμένο σουδάριον, τὰ ὁποῖα θὰ ἦταν ἀδύνατον νὰ μπορέσουν νὰ δοῦν μέσα στὸ βαθὺ σκοτάδι τῆς νύκτας, ἂν τὸ ἄπλετο ὑπερκόσμιο φῶς τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ δὲν τοὺς πλημμύριζε. Τὶ κρίμα γιὰ ὅσους φθάνουν ἂν καὶ στὸν Πανάγιον Τάφο, ὅμως ἀρνοῦνται πεισματικὰ νὰ τὸ δοῦν τὸ Ἅγιο Φῶς καὶ νὰ τὸ γνωρίσουν.

4. Οἱ μαρτυρίες τῶν πρώτων αἰώνων γιὰ τὴν θαυματουργικὴ ἐμφάνιση τοῦ Ἁγίου Φωτός.

Ἦσων ἡ ἐπιχειρηματολογία ὅσων προσπαθοῦν νὰ ἀποδείξουν ὅτι δὲν γίνεται κανένα θαῦμα κατὰ τὴν Τελετὴ τῆς Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός, ὅπως ἐπὶ αἰῶνες διασώζουν πολλὰ πηγὰ καὶ μαθαίνουμε ἀπὸ

τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ὑποστηρίζει ὅτι τὸ θαῦμα αὐτὸ ἦταν πλάσμα τῆς φαντασίας τῶν Δυτικῶν, καὶ ἡ ὁποία βρίσκει τὴν ἀρχὴ τῆς στὸ κείμενο τοῦ Ἀδαμάντιου Κοραῆ «Διάλογος περὶ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἁγίου Φωτός» τοῦ 1826. Στὸ κείμενο αὐτὸ ὁ Κοραῆς ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ πρώτη μαρτυρία γιὰ τὴν θαυματουργικὴ ἐμφάνιση τοῦ ἁγίου Φωτός προέρχεται ἀπὸ τὸν Γάλλο μοναχὸ Βερνάρδο, ὁ ὁποῖος τὸ 865 (πρὸ τοῦ σχίσματος δηλαδή) ἔγραψε: «...τὸ Μεγάλον Σάββατον, τὴν Παραμονὴν τοῦ Πάσχα. Τὸ πρῶτον ἀρχίζει ἡ λειτουργία μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτήν. Μετὰ, ὅταν τελειώσῃ, μπαίνουν ψάλλοντες τὸ «Κύριε Ἐλέησον» μέχρι νὰ ἔρθῃ ἄγγελος καὶ νὰ ἀνάψῃ μὲ φῶς τὰ κανδήλια ποὺ κρέμονται πάνω ἀπὸ τὸν τάφον. Ὁ Πατριάρχης μεταδίδει αὐτὸ τὸ Φῶς στοὺς ἐπισκόπους καὶ τὸν ὑπόλοιπον λαόν» καὶ ἀπὸ αὐτὸν πήρε ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τὸν «μύθον» περὶ θαυματουργικοῦ ἀνάμματος τοῦ Ἁγίου Φωτός. Πῶς εἶναι δυνατὸν ὅμως ὁ δυτικὸς μοναχὸς νὰ ἠθέλε νὰ δημιουργήσῃ ἕνα τέτοιο μύθον, πρὶν ἀκόμα νὰ ἔχει γίνῃ τὸ σχίσμα;

Αὐτὴ τὴν ἐκδοχὴ υἱοθετεῖ καὶ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Καλοκύρης τὸ 1999 στὸ βιβλίον του «Τὸ ἀρχιτεκτονικὸ συγκρότημα τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως Ἱεροσολύμων καὶ τὸ θέμα τοῦ Ἁγίου Φωτός», ἃν καὶ παραθέτῃ μιὰ ἀρχαιότερη ἀπὸ τὴν παραπάνω ἐξ' ἀνατολῆς μαρτυρία τοῦ Ἐπισκόπου Ἐμέσης Βασιλείου στὸν «Βίον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάββα», τοῦ 836 μ.Χ. (ἡ μαρτυρία εἰπώθηκε ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον Ἐμέσης Βασίλειον τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἁγίου Θεόδωρου τοῦ ἀσκητοῦ τῆς Λαύρας τοῦ Ὁσίου Σάββα ἐν Ἱερουσαλήμ εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Ἐδέσεως σὲ συλλειτουργόν του μετὰ τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων), τὴν ὁποία ὡστόσο ἀμφισβητεῖ ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνείαν τῆς ἐπίμαχης φράσης τῆς. Αὐτὴ ἡ φράση εἶναι «τὸ ἅγιον τε Σάββατον καὶ μετὰ τὴν τῶν κανδηλῶν τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως οὐρανίῳ φωτὶ δαδουχίαν συλλειτουργήσας τοῖς Πατριάρχαις», καὶ ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ κ. Καλοκύρης δὲν γνωρίζει ἂν «ἀφορὰ πράγματι στὸ θαῦμα τοῦ ἁγίου φωτός ἢ ἔχει κάποια μεταφορικὴ ἔννοια». Ὡστόσο ὁ κ. Χάρης Σκαρλακίδης στὸ βιβλίον του «Ἁγιον Φῶς. Σαράντα δύο ἱστορικὲς μαρτυρίαι (9ος-16ος αἰ.)», χρησιμοποιώντας τὸ λεξικὸν τοῦ Ἡσύχιου τοῦ 6^{ου} αἰ. καὶ βρίσκοντας ἐκεῖ ὅτι ἡ λέξις «δαδουχίαν», ποὺ ἦταν ἡ ἀμφιλεγόμενη, σημαίνει «λυχναψία», ἄναμμα δηλαδή λυχναριῶν, ποὺ ἐν τῇ συγκεκριμένῃ περιπτώσει ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ ἀνάμματος κανδηλῶν, κατέληξε τελικὰ ὅτι ἡ φράσις μεταφράζεται ἐπακριβῶς «τὸ Ἅγιον Σάββατον, μετὰ τὸ ἄναμμα τῶν κανδηλῶν τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως ἀπὸ τὸ οὐρανίον Φῶς, λειτούργησε μαζί μὲ τοὺς πατριάρχαις». Δηλαδή προκύπτει τὸ ἀναμφισβήτητον πλέον συμπέρασμα

ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ἑμέσης Βασίλειος μαρτυρεῖ ὅτι «οἱ κανδήλες τοῦ ἁγίου Τάφου ἄναψαν μὲ φῶς πού κατήλθε ἐξ οὐρανοῦ». Αὐτὴ τὴν μαρτυρία λοιπὸν, ἂν καὶ δὲν τὴν χρησιμοποιεῖ ὁ κ. Κ. Καλοκύρης στὸ συμπέρασμα του, τὸ ὁποῖο ἔτσι εἶναι κατὰ συνέπεια τὸ ἴδιο μὲ τοῦ Κοραή, τὴν παρουσιάζει ὡστόσο καὶ αὐτός. Καθῶς ὅμως, οὕσα καὶ αὐτὴ ἀπόλυτα ἔγγυρη ὡς πρὸς τὸ ζητούμενο, ὄχι μόνο προηγεῖται κατὰ 30 περίπου χρόνια τῆς μαρτυρίας τοῦ Λατίνου μοναχοῦ Βερνάρδου, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἐξ' ἀνατολῆς, ἡ μαρτυρία αὐτὴ πού πάνω της στήριξαν καὶ οἱ δύο τους τὴν ἐπιχειρηματολογία τους, τελικὰ κυριολεκτικὰ τοὺς τινάζει αὐτὴν στὸν ἀέρα.

Παρόλ' αὐτὰ οἱ προσπάθειες πρὸς τὴν κατεύθυνση ἀπόδειξης ὅτι θαῦμα δὲν ὑπάρχει δὲν τελειώνουν. Αὐτὴ τὴν φορὰ μιὰ νέα ἄποψη ἀκούστηκε ἀπὸ ἐπίσημα χεῖλη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, χωρὶς νὰ διαψευσθοῦν ποτὲ ἀπὸ τὸν Πατριάρχη. Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, π. Γεώργιος Τσέτσης, σὲ ἄρθρο του στὸ ΒΗΜΑ στὶς 21/4/2006, κάνοντας ἀναφορὰ καὶ στὸν κ. Κ. Καλοκύρη δήλωσε τὰ ἐξῆς (ἔχει ἀφαιρεθεῖ στὴν ἀρχὴ τῆς πρώτης πρότασης μιὰ φράση, γιατί ἀπευθύνεται στὸ ποίμνιο μὲ τρόπο πού ὁπωσδήποτε δὲν εἶναι καὶ τόσο κατάλληλος): «Υπάρχει, αἰῶνες τώρα, διάχυτη ἢ πεποίθηση στὸν εὐσεβὴ μὲν, ἀλλὰ ..., ὅτι κατὰ τὴν τελετὴ ἀφῆς τὰ Ἅγιον Φῶς κατέρχεται θαυματουργικὰ «οὐρανόθεν» γιὰ νὰ ἀνάψει τὴν λαμπάδα τοῦ Πατριάρχου. Ὅπως ὅμως ἀναφέρει ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς Κωνσταντῖνος Καλοκύρης στὸ περισπούδαστο σύγγραμμά του “Τὸ Ἀρχιτεκτονικὸ Συγκρότημα τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως Ἱεροσολύμων καὶ τὸ Θέμα τοῦ Ἁγίου Φωτός” πρόκειται γιὰ ἓναν θρύλο, ὁ ὁποῖος καλλιεργήθηκε στοὺς Ἁγίους Τόπους μετὰ τὴν εἰσβολὴ τῶν σταυροφόρων καὶ μέσα στὰ πλαίσια τῆς διαμάχης Ὀρθοδόξων, Λατίνων καὶ Ἀρμενίων, πού ὁ καθεὶς διεκδικοῦσε δι' ἑαυτὸν τὸ προνόμιο τοῦ «λαμβάνειν ἐξ' οὐρανοῦ» τὸ ἀνέσπερο Φῶς!». Εἶναι ἄξιο ἀπορίας πάντως πῶς ὁ π. Γεώργιος καὶ Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, πιστεύει ὅτι ὁ 'θρύλος' περὶ τοῦ θαύματος ἐμφανίστηκε μετὰ τὴν εἰσβολὴ τῶν Φραγκολατίνων σταυροφόρων τὴν στιγμὴ, πού, ὅπως ἀναφέραμε παραπάνω, ἔχουμε μαρτυρίες γιὰ τὸ θαῦμα πάνω ἀπὸ δύο αἰῶνες νωρίτερα ἀπὸ τὴν πρώτη σταυροφορία (καὶ οἱ ὁποῖες ἐπομένως ἀναφέρονται σὲ γεγονότα πρὸ τοῦ σχίσματος, τὸ ὁποῖο ἀντιθέτως εἶχε συντελεστεῖ κατὰ τὶς σταυροφορίες). Ἐκτὸς αὐτοῦ δὲν θὰ ἦταν λογικὸ καὶ ἀναμενόμενο, ἀφοῦ οἱ Λατίνοι ἦταν κυρίαρχοι καὶ εἶχαν τὴν δύναμη, νὰ διαδώσουν ἓνα θρύλο ὑπὲρ τους, ὅτι τὸ φῶς βγαίνει ἀπὸ αὐτοῦς, ὥστε ἔτσι αὐτοὶ νὰ κρατήσουν γιὰ τὸν ἑαυτό τους τὸ προνόμιο νὰ εἰσέρχονται στὸν Πανάγιο Τάφο καὶ νὰ λαμβάνουν τὸ φῶς «ἐξ' οὐρανοῦ»...ἀπὸ μιὰ

προαναμμένη κανδήλα; Τουλάχιστον αυτό υπαγορεύει ή κοινή λογική. Σημειωτέον ότι ο π. Γ. Τσέτσης ήταν από τους πρώτους που έσπευσαν να συγχαρούν επίσημα τον κ. Δ. Αλικάκο μετά την «κατάρριψη του μύθου» με την έκδοση του βιβλίου του, που όδηγησε σε τόσο μεγάλη ανάσταση το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων και το έκανε να αντιδράσει με την ανακοίνωση που προαναφέραμε. Πάντως στην ίδια γραμμή με τον π. Γ. Τσέτση περί άπάτης των Σταυροφόρων βρίσκονται και οι έξης δηλώσεις του σεβ. Αρχιεπισκόπου Γεράσωνος Θεοφάνη μπροστά στην κάμερα (στο ANTENNA News τον Μάρτιο 19): «όταν ήρθαν οι σταυροφόροι, αυτοί που διέστρεψαν την Άλήθεια, αυτοί το έκαναν θαύμα για να υποβάλλουν τον λαό, όπως και χιλιάδες δοξασίες... και χίλια δύο πράγματα. Και έτσι και αυτό, τότε άλλαξε. Φύγανε οι σταυροφόροι και δυστυχώς το πήραμε εμείς. Και επειδή ο κόσμος έχει συνηθίσει, δεν τους λένε ποτέ την αλήθεια πολλοί».

Άναφέραμε παραπάνω ότι ή πρώτη μαρτυρία για την θαυματουργική λήψη του Αγίου Φωτός το Μεγάλο Σάββατο στον Πανάγιο Τάφο συναντάται το 836 μ.Χ και είναι αυτή του επίσκοπο Έμέσης Βασιλείου στον «Βίο του αγίου Θεοδώρου της Λαύρας του αγίου Σάββα». Πριν από τότε, έχουμε λίγο νωρίτερα, στο τέλος του 8^{ου} αί. τις μαρτυρίες του Αγίου Ιωάννου Δαμασκηνού για το Φως το υπέρλαμπρον επί του Παναγίου Τάφου (για παράδειγμα «Πέτρος εις τον Τάφον, και είδε φως έν αυτό, και έφοβήθη...», Οκτώηχος. Η Πρώτη Άνάστασις Σεδαλίχ. [Ήχος ογδοος.](#)), και μετά ξανασυναντάμε κάποιες μαρτυρίες μόνο για τον τέταρτο και δεύτερο αιώνα (βλ. ΠΑΡ. Γ'), όπως συναντάμε και την μαρτυρία του Αγίου Γρηγόριου Νύσσης στο «Δεύτερος Λόγος περί Αναστάσεως», 4^ο αί., όπου όμως αναφέρεται στον 1^ο αί. στον Απόστολο Πέτρο, που είδε το Άγιο Φως. Το ίδιο το ευαγγέλιο δεν αναφέρει βέβαια εύθέως την παρουσία του Αγίου Φωτός στον Πανάγιο Τάφο, όμως σαφώς την υπονοεί κατά τον έρχο-μό των μαθητών του Χριστού μέσα στο βαθύ όρθο, που είναι ακόμη σκοτάδι στον Τάφο Του.

5. Η ήμιχλιετής σιωπή των πηγών και ή σχέση με τον άγώνα κατά των αίρέσεων και ειδικά κατά της εικονομαχίας.

Τι συμβαίνει όμως στους μεταξυ αιώνες 5^ο -8^ο αί. και δεν έχουν φθάσει σε έμας μαρτυρίες για το Άγιο Φως; Κατ' άρχήν υπάρχουν μαρτυρίες που μαρτυρούν την συνεχή εμφάνιση του Φωτός κάθε χρόνο την συγκεκριμένη ήμέρα της λαμπροφόρου έορτής της Άναστάσεως (βλ. ΠΑΡ. Δ'). Από εκεί και πέρα, μπορούμε να κατανοήσουμε αυτήν την τεσσάρων

– πέντε αιώνων ἔλλειψη μαρτυριῶν, ἢ ἀλλιῶς ‘σιωπὴ τῶν πηγῶν’, καθῶς δὲν χρειαζόταν νὰ ἀκούγονται καὶ νὰ διαδίδονται πολλὰ γιὰ ἓνα τέτοιο μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας μέσα σὲ ἓνα καιρὸ ἔντονης ἀντιπαράθεσης μὲ τοὺς αἰρετικούς καὶ μεγάλου ἀγῶνα πρὸς ὀρθὴ καὶ σαφὴ διατύπωση τῶν δογμάτων καὶ διαφύλαξης τῆς πίστεως, ἀλλὰ ἦταν προτιμότερη ἡ σιωπὴ. Προλάμβαναν ἔτσι, ὥστε νὰ μὴν ἀνοίξει καὶ κάποιον νέο μέτωπο μὲ τοὺς αἰρετικούς, ἂν αὐτοῖ προκαλοῦνταν καὶ ἔμπαιναν στὸν πειρασμὸ νὰ βάλουν ὡς στόχο τους καὶ νὰ προσβάλλουν μὲ τὶς ἀντιορθόδοξες ὀρθολογικὲς ὑποθέσεις καὶ ἀφώτιστες φιλοσοφοῦσες θεολογίες τους καὶ τὸ ἐπαναλαμβανόμενο θαῦμα αὐτὸ. Τὴν ἴδια στιγμή δέον ἦταν νὰ ὑπάρξουν πρῶτα κάποιες μαρτυρίες ὁμολογίας τοῦ θαύματος ἀπὸ αἰρετικούς καὶ ἀλλόθρησκους, γιὰ αὐτὲς βέβαια ἔχουν πολὺ μεγαλύτερη βαρύτητα ἀπὸ τὸ νὰ ὁμολογοῦν οἱ ἴδιοι οἱ Ὀρθόδοξοι τὸ θαῦμα. Καὶ πραγματικὰ ἔτσι ἔγινε (βλ. ΠΑΡ. Ε’).

Ὅποτε καὶ σὲ περίπτωση ἀμφισβήτησης στὸ μέλλον, εἶναι πολὺ πιὸ ἀποτελεσματικὸ ἀπὸ ὅτιδήποτε ἄλλο νὰ τοὺς ἀντιπαρατάξεις ὡς ἐπιχείρημα μιὰ δική τους στὸ παρελθόν μαρτυρία,. Καὶ ἤδη τὸν 9^ο αἰ. εἶχαμε μαρτυρίες ἀπὸ μουσουλμάνους καὶ ἀπὸ λατίνους. Ὡστόσο μὲ τοὺς δευτέρους δὲν εἶχε διακοπεῖ ἀκόμα ἡ κοινωμία, ἡ ὁποία γιὰ νὰ διακοπεῖ χρειάστηκαν ἀκόμα δύο σχεδὸν αἰῶνες, ὡς τελικὴ κατάληξη τῶν ἀλλότριων στοιχεῶν καὶ τῶν ἀποκλίσεων ποὺ εἶχαν ἀρχίσει νὰ προσπαθοῦν νὰ εἰσάγουν ἢ νὰ καλλιεργοῦν ὅσα ἤδη ὑπῆρχαν καὶ νὰ τὰ προωθοῦν στὴν θεολογία τους, λίγες δεκαετίες νωρίτερα ἀπὸ τὶς μαρτυρίες, οἱ Φράγκοι μετὰ τὴν ἐπικράτησή τους στὴν Δύση μὲ τὸν Καρλομάγνο, καὶ τὰ ὁποῖα πρόσβαλλαν τὰ ἐνοποιὰ στοιχεῖα τῆς πίστεως μεταξὺ Δύσης καὶ Ἀνατολῆς. Γι’ αὐτὸ καὶ στὴν πραγματικότητα, ἡ μαρτυρία εἶναι Ὀρθόδοξου, ποὺ δὲν παύει ὡστόσο βέβαια γιὰ τοὺς ἀποσχισθέντες στὸ μέλλον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία Δυτικούς, νὰ ἦταν πρόγονός τους καὶ ἡ μαρτυρία του ἔτσι νὰ ἔχει τὸ ἀνάλογο βᾶρος καὶ σημασία.

Σημαντικὸ σημεῖο τῶν πρώτων μετὰ ἀπὸ αἰῶνες μαρτυριῶν, ἀρχίζοντας μὲ αὐτὴ τοῦ Ἐπισκόπου Ἐμέσης Βασίλειου τὸ 836, εἶναι ὅτι αὐτὲς δώθηκαν, ἀκριβῶς ὅταν πιά ἡ εἰκονομαχία πλησίαζε στὸ ὀριστικὸ τέλος της, ποὺ δώθηκε τὸ 842 μὲ τὸ θάνατο τοῦ εἰκονομάχου αὐτοκράτορα Θεόφιλου. Καὶ δὲν εἶναι τυχαία καὶ ἄσχετα μετὰξὺ τους ἱστορικὰ γεγονότα, πρῶτον ἡ ἐπικράτησή στὴν Δύση τῶν Φράγκων μὲ τὸν Καρλομάγνο, τὴν περίοδο πού, δεύτερον, ἡ Κωνσταντινούπολη ταραζόταν ἀπὸ τὸν ἐκκλησιαστικὸ πόλεμο γιὰ τὶς Ἱερὲς Εἰκόνες καὶ ἐπικρατοῦσαν οἱ εἰκονομάχοι

πού είχαν μέ τὸ μέρος τους τὴν κοσμική ἐξουσία. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο, δηλαδή λόγω τῆς εἰκονομαχίας, ἡ τοπική Ἐκκλησία της βρισκόταν σὲ κρίση στὶς σχέσεις της μέ τις ὑπόλοιπες ἐκκλησίες, ὅπως καὶ μέ αὐτὴν τῆς Ρώμης, τὴν στιγμή πού θὰ ἔπρεπε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο νὰ μεριμνᾷ νὰ διατηρεῖ στενοὺς δεσμοὺς μαζί της, μέσα ἀπὸ μιὰ ἀρμονική κοινὴ λατρευτική ζωή, διαφυλάττοντας τὸ ἀληθινὸ δόγμα, μπροστὰ στὴν ἀπειλὴ τῶν Φράγκων. Νὰ σημειώσουμε ἐδῶ ὅτι τὸ συγκεκριμένο ἔτος 836 ἦταν τὸ ἔτος πού ἀνήλθε στὸν Πατριαρχικὸ Θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ἰωάννης Γραμματικός, διδάσκαλος, σύμβουλος καὶ βασικὸς σύμμαχος τοῦ Θεόφιλου στὸν ἀγὼνα τῆς εἰκονομαχίας, ὁ ὁποῖος συγκάλεσε σύνοδο στὴν Παναγία τῶν Βλαχερνῶν, ὅπου ἀναθεμάτισε τοὺς εἰκονόφιλους, ἐπικύρωσε τις ἀποφάσεις τῆς εἰκονομαχικῆς συνόδου τῆς Ἱέρειας καὶ ἀποκήρυξε τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, καὶ οἱ εἰκόνες ἀπαγορεύτηκαν μέ βασιλικὸ διάταγμα, ἀφαιρέθηκαν ἀπὸ τις ἐκκλησίες ἢ καταστράφηκαν, ἐνῶ οἱ μοναχοὶ ἐκδιώχθηκαν ἀπὸ τις πόλεις καὶ τὰ χωριά.

Ἄν καὶ ἡ περιγραφή τοῦ Ἐπισκόπου Ἐμέσης Βασίλειοῦ προηγεῖται τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἰωάννη Γραμματικοῦ ὡς Πατριάρχη (ἡ πρώτη ἔγινε στοὺς πρώτους μῆνες τοῦ 836, στὴν ἐορτὴ τῆς Ἀναστάσεως, ἐνῶ ἡ δευτέρη πρέπει νὰ ἔγινε ἀργότερα μέσα στὸ 836, ἴσως πρὸς τὸ τέλος, μέ κάποιους μάλιστα νὰ τὴν τοποθετοῦν καὶ στὸ 837), πού ὀδήγησε σὲ ὄξυνση τοῦ ἤδη βεβαρυμένου κλίματος εἰς βάρος τῶν εἰκονόφιλων, ὡστόσο ἡ τελευταία δύσκολη περίοδος κατὰ τῶν εἰκονόφιλων σύντομα θὰ τέλειωνε, καθῶς σὲ ἕξι χρόνια ἡ εἰκονομαχία θὰ λάμβανε ὀριστικὸ τέλος, ὅταν πλέον ἡ ἐξουσία θὰ περνοῦσε στὰ χέρια τῆς εἰκονόφιλου συζύγου τοῦ Θεόφιλου, Θεοδώρας. Τῆς ὁρμῆς τοῦ Ἰωάννη Γραμματικοῦ κατὰ τῶν εἰκονόφιλων προηγήθηκε τὴν ἴδια χρονιά, δηλαδή τὸ 836 καὶ ἡ σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ ὁποία συγκλήθηκε ὑπὸ τοῦ Πατριάρχη Ἱεροσολύμων Βασίλειου καὶ πῆραν μέρος καὶ οἱ Πατριάρχες Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας, ὅλοι σὲ κοινωνία μεταξύ τους καὶ σὲ ἀκοινωνησία μέ τὸν εἰκονομάχο Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, ἡ ὁποία εἶχε σκοπὸ νὰ ἐπηρεάσει θετικὰ τὸν Αὐτοκράτορα ὑπὲρ τῶν εἰκονόφιλων, χωρὶς ὅμως κανένα ἀπολύτως ἀποτέλεσμα. Ὅστόσο, δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ὅτι ἤδη τότε ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος εἶχε ἀποφανθεῖ ὑπὲρ τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ εἶχε θεολογήσει γι' αὐτές, καταδικάζοντας τὴν εἰκονομαχία, πρὶν ἀπὸ 49 χρόνια (τὸ 787), ὅμως ἦταν ἀνάγκη, τὴν ὥρα πού θὰ κρίνει ὁ Κύριος νὰ περάσει ἡ ἐξουσία στὰ χέρια τῆς Αὐτοκράτειρας Θεοδώρας γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἐφαρμοστοῦν αὐτὲς οἱ συνοδικές ἀποφάσεις.

Μέσα λοιπόν σέ αυτό τό κλίμα, δηλαδή από τήν μιὰ τῶν τελευταίων διωγμῶν κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων καί τῶν ὑπεράσπιστῶν τους, καί ἀπό τήν ἄλλη τῶν ληφθέντων, ἄν καί ἀνεφάρμοστων ἀκόμα, ἀποφάσεων τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ Ἐπίσκοπος Ἑμέσης Βασίλειος ἔρχεται νά δώσει τήν ἱστορική μαρτυρία γιά τήν, μέ τήν παρουσία τῶν Πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων καί Ἀντιοχείας, ἀλλά καί τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου Σαββαΐτου, «μετά τήν τῶν κανδηλῶν τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως οὐρανίω φωτὶ δαδουχίαν», δηλαδή γιά τό θαυματουργικό ἀνάμμα τῶν κανδήλων τοῦ Πανάγιου Τάφου. Φθάνοντας δηλαδή στό τέλος τῆς περιόδου τῆς εἰκονομαχίας, καί ἐνῶ ἡ θεολογία τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων ἔχει ἐκφραστεῖ συνοδικά, καί σέ λίγο πρόκειται νά ἐφαρμοστεῖ στήν πράξη ὀριστικά καί ἀμετάκλητα μετὰ ἀπό σκληροῦς καί αἱματηροῦς ἀγῶνες πάνω ἀπό ἐνός αἰῶνα, εἰσερχόμαστε σέ ἓνα νέο θεολογικό κεφάλαιο, ἄμεσα καί βαθιά συσχετισμένο μέ τό προηγούμενό του, μεταξύ τῶν ὁποίων ὑπάρχει οὐσιαστικός κοινός κρῖκος καί κοινὸ περιεχόμενο, λόγω βασικῆς κοινῆς δογματικῆς προϋπόθεσης. Αὐτὸ τό ὁποῖο πλέον προσεγγίζουμε καί γιά τό ὁποῖο διαλεγόμαστε εἶναι τὸ Ἅγιο Φῶς, ὅπου κεντρικὸ δογματικὸ ἄξονα ἀποτελεῖ ἡ ἀρμονικὴ περιπλοκὴ καί συμφυΐα κτιστοῦ καί ἀκτίστου, ἡ ὁποία καθιστὰ δυνατὸν τὸν ἁγιασμό τῆς φύσης καί τῆς ὕλης μέσω τῶν διακριτῶν ἀπὸ τὴν θεία οὐσία θείων ἐνεργειῶν. Ὅπως ἁγιάζονται καί οἱ Ἱερεῖς Εἰκόνες τῆς ἀνθρώπινης μορφῆς τοῦ Προσώπου τοῦ Θεανθρώπου, τῆς Παναγίας Μητρός Του καί τῶν Ἁγίων Του. Καί ὅταν ἀρχίζει ὁ διάλογος, ἀρχίζει καί ὁ ἀντίλογος, ἡ ἀμφιβολία, ἢ καί ἡ ἄρνηση, ποὺ στήν συγκεκριμένη περίπτωση μας ἐδῶ πολλές φορές καταλήγει στήν φωτομαχία. Τώρα ὅμως, καθῶς ἔχει κατοχυρωθεῖ ἡ θεολογία τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων κατὰ τὴν Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ὑπήρχαν οἱ βάσεις καί γιά τὴν ὑπεράσπιση, ἂν χρειαστεῖ, τοῦ Ἁγίου Φωτὸς καί τῆς ἐμφάνισής Του.

6. Φύση καὶ προέλευση Ἁγίου Φωτὸς – Γιά πνευματικὲς ἀποδείξεις δὲν προσφέρεται ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη καί ἡ τεχνολογία.

Κατ' ἀρχὴν τὸ πρῶτο ζητούμενο νά ἀποσαφηνίσουμε εἶναι ἂν, τουλάχιστον στήν ἀρχή, ἡ φλόγα στὶς λαμπάδες καί τὶς κανδήλες εἶναι φυσικὴ ἢ ὄχι. Δὲν εἶναι δύσκολο νά κατανοήσῃ κάποιος ὅτι ἐξ' ἀρχῆς εἶναι ὅπωςδήποτε καί φυσικὴ, πράγμα ποὺ εὐκόλα διαπιστώνεται ἀπὸ τὸ καύσιμο ποὺ χρειάζεται, λάδι ἢ κερὶ ἢ ἄλλο, γιά νά παραμείνῃ ἀναμμένη. Ἄλλωστε, ἂν καί ἐμφανίζει τὴν ιδιότητα τῆς ἀκαΐας γιά τὰ πρῶτα λεπτά, καί αὐτὴ εἶναι κατὰ μέρους ἐπιλεκτικὴ, δηλαδή δὲν παύει καί πάλι νά θερμαίνει ἀρκετά, μέχρι ποὺ μπορεῖ καί αὐτὴ σέ διάφορες περιπτώσεις

νά ἔχει κάποια καταστροφικά ἀποτελέσματα. Πῶς δικαιολογεῖται ὅμως αὐτή ἡ ἐπιλεκτικότητα τῆς φλόγας πάνω στοῦ ἀνθρώπινο σώμα, ὅπου δὲν παρατηρεῖται ἡ κατὰ τὴν κοινὴ ἐμπειρία ἀναμενόμενη ἐπιθετικότητα καὶ φθορά, ὅπως σὲ μιὰ συνηθισμένη φλόγα, ὅπως ἐξηγοῦμε ἀναλυτικὰ στοῦ παραπάνω σχετικὸ κεφάλαιο; Ἐκτὸς αὐτοῦ, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀνάβουν μόνες τους λαμπάδες καὶ κεριά, γεγονός γιὰ τὸ ὁποῖο ὑπάρχουν πολλές ἱστορικές μαρτυρίες μέσα στοὺς αἰῶνες, ἀλλὰ καὶ τὸ ὁποῖο πολλοὶ ἀπὸ ἐμᾶς ἔχουν δεῖ μὲ τὰ μάτια τους;

Οἱ συνήθεις ἐξηγήσεις ποὺ δίνονται ἀπὸ ὅσους προσπαθοῦν νὰ βροῦν μιὰ ἐξήγηση μὲ τὴν λογικὴ τοὺς εἶναι ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ φανοῦν ὅτι αὐτοαναφλέγονται, χρησιμοποιοῦντας ἕναν τεχνικὸ τρόπο, ὅπως κατὰλληλα ἐπεξεργασμένο φώσφορο, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ περιλούσει τὰ φυτίλια, μέσα σὲ λίγα λεπτὰ αὐτοαναφλέγεται. Ἴσως καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν ἐπεργασία θὰ μπορούσε νὰ ρυθμιστεῖ καὶ ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος γιὰ τὴν αὐτοανάφλεξη. Αὐτὸ θὰ μπορούσε νὰ ἀποτελέσει πιθανὴ λογικὴ ἐξήγηση γιὰ τὸν Πατριάρχη ἢ γιὰ τὶς κανδήλες μέσα στὸν ναό, γιὰ ὅποιους θὰ ἤθελαν νὰ δεχθοῦν μιὰ τέτοια ἐξήγηση, φυσικά χωρὶς ἀπόδειξη, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἔχουν κάνει ἀξιόπιστοι πιστοὶ ποὺ ἔχουν δώσει μαρτυρία ὅτι τὰ δικά τους κεριὰ ἀναψαν μόνον τους, ἢ νὰ τὸ ἔχουν κάνει οἱ γιαγιάδες καὶ παπποῦδες, οἱ μοναχοὶ καὶ μοναχές, ποὺ ἀξιόπιστοι παρευρισκόμενοι τοὺς εἶδαν νὰ ἀνάβουν οἱ λαμπάδες αὐτῶν. Ἐκτὸς ἂν τοὺς τὶς ἀλείψαν ἄλλοι τὶς λαμπάδες χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν...! Ὑπάρχει βέβαια, γιὰ ὅποιον τὴν προτιμᾷ καὶ ἡ ἄποψη τοῦ σεβ. Ἀρχιεπίσκοπου Γεράσιωνος Θεοφάνη: «εἶναι ἐν ἐκστάσει ἐκεῖ, εἶναι παραίσθησις»(στοῦ ANTENNA News), ὅπως καὶ γιὰ τὸ φαινόμενο τῆς ἀκαΐας: « ἐπειδὴ εἴμαστε ὅλοι ἰδρωμένοι αὐτὴ τὴν ὥρα τὸ περνάνε ἔτσι, κράτα το λίγο νὰ δεῖς». Καὶ ὅμως βλέπουμε, πλέον καὶ μέσω φωτογραφιῶν καὶ βίντεο, καὶ μούσια νὰ μὴν καίγονται κατὰ τὸ συνηθισμένο ἀπὸ τὴν κοινὴ ἐμπειρία, καὶ στόματα καὶ μάτια μὲ τὶς βλεφαρίδες καὶ αὐτιά καὶ μύτες καὶ μπλουζάκια (τὰ τελευταῖα μόνον, θὰ μπορούσαν θεωρητικὰ νὰ ἦταν καὶ ἀλεξίπυρα), δὲν μπορεῖ ὅλα αὐτὰ νὰ γίνονται λόγῳ τοῦ ιδρώτα, γιὰτὶ φαίνεται στὶς φωτογραφίες νὰ εἶναι κανεῖς ἰδρωμένος;).

Μιὰ διαφορετικὴ ἐξήγηση ἀπὸ τὶς παραπάνω, ἡ ὁποία δέχεται ὡς ἀληθινὲς τὶς μαρτυρίες περὶ αὐτοανάφλεξης ἢ ἀκαΐας, καὶ ὄχι ὡς προῖον προσπάθειας ἐντυπώσεων καὶ ἀπάτης, ἢ ὡς ἀποτέλεσμα παραισθήσεων, εἶναι ὅτι ἡ φλόγα, τουλάχιστον στὴν ἀρχὴ δὲν εἶναι μόνον φυσικὴ, ἀλλὰ βρίσκεται μέσα στὴν ἄκτιστη Θεία Χάρη, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ αἰτία ἀνάφλεξης τῶν κανδηλῶν καὶ λαμπάδων, ποὺ δὲν ἀνάβουν τεχνικὰ ἢ με-

σω ἀλληλομετάδοσης. Καὶ αὐτὸ βέβαια, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδειχθεῖ μέσω τῆς τεχνολογίας καὶ καμερῶν, ἂν ἡ Θεῖα Χάρη δὲν θελήσει νὰ προξενήσει φυσικὸ ἀποτέλεσμα στὶς συσκευές λήψης εἰκόνας ποὺ χρησιμοποιοῦνται, πράγμα ποὺ ποτὲ δὲν τὸ κάνει πέρα ἀπὸ ἓνα βαθμὸ, πέρα ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ παραβιαζόταν ἡ ἐλευθερία κάποιου νὰ μὴν πιστέψει. Γι' αὐτὸ μπροστὰ στὴν κάμερα παρατηροῦμε ὅτι ἐμφανίζονται μὲν φαινόμενα ἀκαΐας, ἀλλὰ περιορισμένα καὶ μποροῦν νὰ ἀμφισβητηθοῦν ἀπὸ τοὺς ἄπιστους ἢ ὀλιγόπιστους. Ἔτσι καὶ ἂν ἔχει κατά-γραφεῖ κάποια λαμπάδα ἢ κανδήλα ποὺ ἄναψε μόνη της, αὐτὸ ἔγινε μετὰ τὸ ἄναμμα, καὶ εἶναι δύσκολο νὰ ἀποδειχθεῖ ὅτι ἄναψε θαυματουργικά, ἀκόμα καὶ ἂν γύρω της δὲν ὑπάρχει κανένας μὲ ἀναμμένη λαμπάδα. Βέβαια, γιὰ τὸν καλὴ ἔχων τὴν πρόθεση Θωμᾶ, καὶ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα μπορεῖ νὰ ἀρκέσουν γιὰ νὰ πειστεῖ, ἀφοῦ τὰ ἐξετάσει καὶ τὰ συνδυάσει καὶ μὲ ἄλλα, ἀπὸ ἀξιόπιστες μαρτυρίες. Γιατὶ τὸ θαῦμα δὲν γίνεται γι' αὐτοὺς ποὺ ἀμφισβητοῦν, χωρὶς νὰ ἔχουν σκοπὸ νὰ πιστέψουν, καὶ γι' αὐτὸ ψάχνουν ἀποδείξεις, ποὺ ποτὲ δὲν βρίσκουν («εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ πεισθήσονται», Λκ. 16,31), ἀλλὰ πρωτίστως γιὰ ὄσους, κι' ἂν δὲν πιστεύουν ἢ ὀλιγοπιστοῦν, θέλουν νὰ πιστέψουν, ἐνῶ ὄσους ἤδη πιστεύουν, χωρὶς νὰ πρέπει νὰ ἐπιζητοῦν τὸ θαῦμα («ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρὰ ἐστὶ· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου», Λκ. 11,29), ὅταν αὐτὸ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ συμβαίνει, τοὺς χαροποιεῖ καὶ ἐνισχύει, καὶ τοὺς γίνεται ἀφορμὴ δοξολογίας πρὸς τὸν Θεό. Μπορεῖ νὰ μὴν ἀποδεικνύεται, ἀλλὰ τὸ θαῦμα ἐνισχύει τὴν πίστη καὶ γεμίζει παρηγοριά, μακαριότητα καὶ ἐλπίδα ὄσους τοὺς ἐμφανίζεται τὸ φαινόμενο τῶν γαλανόλευκων ἀστραπῶν, τῆς περιστρεφόμενης γύρω ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο μπάλας φωτός, τοῦ σύν-νεφου ποὺ σκεπάζει τὸν Πανάγιο Τάφο, τοῦ φλεγόμενου Πανάγιου Τάφου.

Περαιτέρω, γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους, οἱ ὅποιες προσπάθειες ἐπιστημονικῆς ἀπόδειξης τοῦ θαύματος μέσω τεχνολογικῶν μέσων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν ἀναμφισβήτητα θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ πορίσματα ὑπὲρ μιᾶς τέτοιας ἀπόδειξης. Μιὰ τέτοια προσπάθεια ποὺ εἶχε γίνει ἀπὸ τὸν Ἀντρέι Ἀλεξάντροβιτς Βολκόφ τὸ 2008, πέρα ἀπὸ τὸ ὅτι ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ φθηνὴ καὶ ἐρασιτεχνικὴ δουλειά, ἀκόμα καὶ νὰ κατάφερνε μὲ ἐπιστημονικὴ ἐγγυρότητα νὰ ἀνιχνεύσει ἀνεξήγητες ἐντελῶς μὴ ἀναμενόμενες μεταβολές στὸ ἠλεκτρομαγνητικὸ φάσμα, γιατί αὐτὸ τότε θὰ σήμαινε, γι' αὐτὸν ποὺ δὲν θέλει νὰ τὸ πιστέψει κάτι τέτοιο, τὴν παρουσία μιᾶς μὴ φυσικῆς ἐπίδρασης, ἐνὸς φωτός διαφορετικῆς φύσεως ἀπὸ τὸ φυσικὸ φῶς ποὺ

ἤδη γνωρίζουμε; Γιατί αὐτὸ θὰ σήμαινε καὶ τὴν ὕπαρξη θαύματος, ὅπως τὸ ἐννοοῦν οἱ πιστοὶ; Κατ' ἀρχὴν νὰ μετρηθεῖ κάτι τέτοιο μὲ ἔγγυρο ἐπισημονικὸ τρόπο εἶναι πολὺ δύσκολο στὶς συνθήκες τοῦ συγκεκριμένου τόπου καὶ χρόνου, δηλαδή στὸν Πανάγιό Τάφο τὸ Μεγάλο Σάββατο, ἀλλὰ καὶ νὰ συνέβαινε (ὄχι βέβαια μόνο μιὰ χρονιά, ἀλλὰ γιὰ νὰ εἶναι ἀξιόπιστες οἱ μετρήσεις, σταθερά σὲ πολλὲς χρονιές), κάποιος θὰ μπορούσε νὰ ὑποστηρίξει ὅτι οἱ μετρήσεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλους παράγοντες ποὺ ἐπιδροῦν ὑπὸ τὶς συγκεκριμένες συνθήκες, ὅπως τὸ ἀνάμμα τόσων πολλῶν μεγάλων λαμπάδων καὶ κανδηλῶν στὸ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα ποὺ γίνεται, ἢ ἡ χρῆση τόσων πολλῶν κινητῶν καὶ καμερῶν, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ψυχοσωματικὴ φόρτιση καὶ ἔνταση τοῦ πλήθους. Δὲν εἶναι τίποτα ἀποδεδειγμένο ἀπὸ ὅλα αὐτὰ βέβαια, ἀλλὰ οὔτε εἶναι δυνατόν νὰ γίνει δεκτὸ ὡς ἐπισημονικὸ πόρισμα, ἢ ὕπαρξη ἐνὸς ὄντως ὑπερφυσικοῦ γεγονότος πίσω ἀπὸ μιὰ ἀνεξήγητη μέτρηση. Ἐνα πείραμα μετράει φυσικὰ φαινόμενα καὶ ὄχι ὑπερφυσικά, καὶ τὸ ἂν τὸ μετρούμενο φυσικὸ φαινόμενο μπορεῖ νὰ προέρχεται ἀπὸ ἓνα ὑπερφυσικὸ αἶτιο ἐπαφίεται στὴν πίστη τοῦ καθενὸς νὰ τὸ ἀπαντήσῃ.

Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἡ μελέτη τῶν κ. Εὐγένιου Μορόζωφ καὶ κ. Γεώργιου Παπαδόπουλου μπορεῖ πολὺ εὐστοχα καὶ ἀναντίρρητα νὰ ὑποστηρίξει τὴν ἀναμενόμενη λογικὴ ἐξήγηση γιὰ τὸ ρήγμα τοῦ κίονα ἔξω ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, ὅτι αὐτὸ προκλήθηκε ὀπωσδήποτε ἀπὸ κάποια ἰσχυρὴ ἠλεκτρικὴ ἐκκένωση, ὅπου ἴσως ὑπῆρξε καὶ συνοδεία κάποιου ἰσχυροῦ σεισμικοῦ κύματος, ποὺ τὸν καταπόνησε ταλαντώνοντάς τον στρεπτικά. Ὡστόσο, ἐκεῖνος ποὺ δὲν θέλει νὰ δεχθεῖ τὴν ὑπερφυσικὴ αἰτία τοῦ ρήγματος τοῦ κίονα, ὅσο σπάνιο καὶ νὰ εἶναι τὸ φαινόμενο, μπορεῖ νὰ καταφύγει στὴν φυσικὴ πραγματικότητα τῶν ἀπρόσμενων κατὰστροφικῶν κεραυνῶν, χωρὶς κανένας νὰ μπορεῖ νὰ τὸν πείσει ὅτι εἶναι ἀπίθανο νὰ ἔγινε τὸ γεγονὸς στὸ συγκεκριμένο σημεῖο, τὴν συγκεκριμένη ὥρα καὶ μέρα, ποὺ περιγράφεται στὴν μαρτυρία τοῦ 1579 (κατὰ ἄλλους 1548), ἀφοῦ κάλλιστα ἐκεῖνος μπορεῖ ἂν δὲν θέλει νὰ πιστέψῃ νὰ ἰσχυριστεῖ ὅτι πρῶτα ἔγινε τὸ ρήγμα καὶ μετὰ ἐμφανίστηκε ἡ μαρτυρία ὡς ἓνας θρύλος. Οἱ πιστοὶ πάντως, μὲ ἢ χωρὶς τὸ πόρισμα Μορόζωφ–Παπαδόπουλου, πλησιάζοντας τὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως δὲν θὰ πάψουν νὰ ἀσπάζονται τὸν κίονα στὸ σημεῖο τοῦ ρήγματος πρὶν εἰσελθεῖν τὸν Ἱ.Ναό, καὶ νὰ αἰτοῦνται τὶς εὐχές τοῦ Ἁγίου Τοῦνομ, τοῦ ὁποίου τὰ λείψανα στὴ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Μεγάλης Παναγίας δὲν θὰ πάψουν νὰ μαρτυροῦν τοῦ λόγου τὸ ἀληθές (βλ. ΠΑΡ. ΣΤ').

Ὡστόσο ὑπάρχει ἓνας ἄλλος τρόπος πὸν ἡ ἐπιστήμη, ἢ καλύτερα οἱ ἐκπρόσωποί της, θὰ μποροῦσαν νὰ βοηθήσουν πλῆθος κόσμου νὰ γνωρίσει τὴν ἀλήθεια πέρα ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς νόμους καὶ νὰ συναντήσῃ Ἐκεῖνον πὸν τοὺς ἔθεσε. ἔθεσε. Εἶναι ὁ τρόπος τῆς ἐπιστημονικῆς ὁμάδας τῆς κα. Ἀντωνίας Μοροπούλου, πὸν μετὰ τὸ ἄνοιγμα τοῦ Πανάγιου Τάφου στὶς 26 Ὀκτωβρίου 2016 κατὰ τὴν διάρκεια ἀποκαταστάσεως τοῦ Κουβουκλίου Του δὲν μπόρεσε κανεὶς τους, οὔτε θέλησε νὰ κρύψει τὴν ἀλήθεια (www.lifo.gr, ντοκυμαντέρ σὲ Alpha κ.α.) : «ὄλα τὰ σύγχρονα μηχανήματα στὸ σημεῖο σταμάτησαν νὰ λειτουργοῦν, μιὰ τοπογράφος πὸν «σκανάριζε» τὸν τάφο, ὅταν ἀκουμποῦσε τὸν ὑπολογιστὴ στὴν πλάκα τὸ μηχανημα κόλλαγε, ἐνῶ ὅταν τὸ ἔπαιρνε στὰ χέρια της αὐτὸ λειτουργοῦσε κανονικά». Ἡ ἴδια ἡ ἐπικεφαλῆς κα. Μοροπούλου δήλωσε: «Αὐτὸς ὁ τάφος ἔχει μιὰ ἐνέργειά πὸν τὴ νιώθεις, εἶναι ζωντανός. Τὴν ἔνιωσα μπαίνοντας στὸν χῶρο καὶ τὴν δήλωσα σὲ ὄλα τὰ μέσα τότε, δὲν εἶναι μυστικό», ὅπως καὶ «Αὐτὸς ὁ τάφος μιλάει ἀπὸ μόνος του. Εἶναι συγκλονιστικὸ μνημεῖο. Ἦξερα τίς θρησκευτικὲς ρῆσεις ὅτι εἶναι ὁ ζωοδόχος

τάφος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ ὅταν τὸν ἔζησα, μὲ τὴν ἐνέργεια ποὺ ἀναδίδει, ἰδιαίτερα ὅταν τὸν ἀνοίξαμε, ἦταν συγκλονιστικός. Αὐτὸ εἶναι ἀδιάψευστος μάρτυρας, καὶ δὲν ἤμουν μόνη μου, τὸ ξέρουν ὅλοι ὅσοι ἦταν ἐκεῖ. Ὑπῆρξαν ἄνθρωποι ποὺ βγήκαν ἔξω κλαίγοντας». Αὐτοὶ ποὺ δήλωσαν αὐτὰ δὲν ἔχουν παραισθήσεις, οὔτε εἶναι τίποτα ταλιμπὰν καὶ ἀνόητοι, εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἔχουν ἐργαστεῖ στὴν συντήρηση τῆς Ἀκρόπολης καὶ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος μνημεῖα, ἀνέλαβαν καὶ ἔφεραν σὲ πέρας μὲ πλήρη ἐπιτυχία τὴν ἀποκατάσταση τοῦ κουβουκλίου τοῦ Παναγίου Τάφου, καὶ ἔγιναν παράδειγμα πρὸς μίμηση στὴν παγκόσμια ἐπιστημονικὴ κοινότητα, σὲ Ἀμερική, Εὐρώπη καὶ Ρωσία, μὲ τὴν πρωτοπόρα μεθοδολογία καὶ τεχνικὴ ποὺ χρησιμοποίησαν. Καὶ ὅλα αὐτὰ μέσα σὲ ἓνα ἐντελῶς δυσχερές, μὴ φιλικό καὶ ἀσταθές πολιτικὰ περιβάλλον.

Εἶναι λοιπὸν δυνατὸν σὲ αὐτὸ τὸν τόπο, ποὺ τὸν προσκυνοῦν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, ἀγράμματοι καὶ ἐπιστήμονες, ἀφανεῖς καὶ διάσημοι, πιστοὶ καὶ ἄπιστοι, στὸν Πανάγιο Τάφο τοῦ Χριστοῦ, νὰ συζητοῦμε καὶ νὰ ψάχνουμε καὶ νὰ παρουσιάζουμε τεκμήρια, πῶς ἀνάβει τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς τῶν ἑορτῶν τὸ Ἅγιο Φῶς, ἂν ἀνάβει ἀπὸ χέρι ἀνθρώπινο ἢ ἀπὸ Θεϊκὴ ἐπέμβαση;

7. Ὁ λόγος περιφρόνησής τοῦ Ἁγίου Φωτός ἀπὸ τὸν Παπισμὸ καὶ δίωξής Του ἀπὸ τὸν Οἰκουμενισμό. Πῶς ἡ θεολογία Του ἀναιρεῖ τὸν Ἐκκλησιολογικὸ Νεστοριανισμό.

Σχετικὰ μὲ τὴν θέση τῶν Δυτικῶν ὡς πρὸς τὸ Ἅγιο Φῶς, ὁ π. Θεόδωρος Ζήσης ἀναφέρει ἓνα σημαντικὸ γεγονὸς στὴν παρουσίαση τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Χ. Σκαρλακίδη γιὰ τὸ Ἅγιον Φως, ποὺ ἤδη προαναφέραμε «Τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτός, μέχρι τοῦ ἔτους 1238 ἦταν ἐπισήμως ἀποδεκτό καὶ ἀπὸ τοὺς Λατίνους· ἄλλωστε ὁ ἴδιος ὁ Πάπας Οὐρβανὸς Β΄ τὸ διεκήρυξε ἐπισήμως στὴ Σύνοδο τῆς Κλερμόν στὴ Γαλλία (1095 μ.Χ.), κατὰ τὴν ἑναρξὴ τῆς Α΄ Σταυροφορίας (βλ. Παρ. Ζ΄). Μὲ ἀπόφαση, ὅμως, τοῦ Πάπα Γρηγορίου Θ΄ τοῦ 1238, ἀπορρίφθηκε τὸ θαῦμα καὶ ἀπαγορεύθηκε ἡ παρουσία πιστῶν τοῦ παπισμοῦ στὴν τελετὴ, τὸ ὁποῖο ἰσχύει μέχρι καὶ σήμερα». Γράφει λοιπὸν, ὅτι τὸ 1238 μὲ ἀπόφαση τοῦ τότε Πάπα ἀπορρίφθηκε τὸ θαῦμα, ὅπως διαπιστώνεται βέβαια καὶ μελετώντας τὶς μαρτυρίες ἀπὸ τὴν Δύση μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν χρονολογία, οἱ ὁποῖες πλέον ἀναφέρονται μὲ ἀδιαφορία στὸ γεγονὸς τῆς Τελετῆς τῆς Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός κατὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως. Ἀπὸ ὅτι φαίνεται, μετὰ τὴν ἀποτυχημένη προσπάθεια τῶν Σταυροφόρων τὸ

1101, έξοβελίζοντας τούς Ὀρθοδόξους, νὰ βγάλουν οἱ ἴδιοι τὸ Ἅγιο Φῶς (βλ. ΠΑΡ. Ζ'), τὸ ὁποῖο πρὶν λίγα χρόνια ἐκθείαζε ὁ Πάπας Οὐρβανὸς Β', ἄρχισαν νὰ χάνουν τὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ κάτι ποὺ δὲν μπορούσαν νὰ ἔχουν ἀπὸ μόνοι τους, χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν ἀνάγκη τῶν πάνω ἀπὸ μισὸ αἰῶνα ἀκοινώνητων μαζί τους Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς γιὰ νὰ τὸ λάβουν. Καὶ ἔτσι, μέσα καὶ στὸ γενικὸ πλαίσιο τῆς ὄξυνσης τῶν ἐκκλησιαστικῶν διαφορῶν μεταξὺ Δύσης καὶ Ἀνατολῆς, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, καθῶς συνέβαλλαν στὴν συνέχεια καὶ οἱ πολιτικὲς ἐξελίξεις (ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης ἀπὸ τὸ 1204), ἔφθασε ἡ ὥρα νὰ ἀρνηθοῦν αὐτὸ ποὺ δὲν μπορούσαν νὰ ἔχουν μόνοι τους, χωρὶς νὰ χρειάζεται νὰ ὁμολογοῦν κάθε φορὰ ὅτι ἡ προσευχὴ τῶν Ἀνατολικῶν εἰσακούεται περισσότερο καὶ τὸ θαῦμα γίνεται μόνο σὲ αὐτούς. Ὁ Κάιν δὲν μπορούσε νὰ δεχθεῖ ὅτι εὐπρόσδεκτη γίνεται ἡ θυσία τοῦ Ἄβελ μόνο καὶ ὄχι ἡ δικιά του. Ἡ παπικὴ ὑπεροχῆ, τῆς ὁποίας ἦταν γνωστὸς ὑπέρμαχος της, ὁ εἰσηγητῆς τῆς ἱερᾶς ἐξέτασης, Πάπας Γρηγόριος Θ', δὲν τοῦ ἄφηνε περιθώρια γιὰ τέτοιες ταπεινώσεις. Καὶ ἡ λύση ἦταν ἀπλὰ νὰ μὴν παραδέχονται τὸ θαῦμα, καὶ ἐπομένως, οὔτε νὰ συμμετέχουν στὴν τελετῆ.

Πῶς θὰ μπορούσε νὰ λαμβάνει τούς Ρωμιούς ὡς αἰρετικοῦς, αὐτὸς ὁ δεινὸς διώκτης τῶν αἰρετικῶν, ἂν στὴν Τελετῆ τῆς Ἀφῆς γίνεται θαῦμα, καὶ αὐτὸ συμβαίνει μόνο στοὺς Ρωμιούς, καὶ ὄχι στοὺς Δυτικούς; Τελικὰ βέβαια, μὲ μιὰ τέτοια ἀπόφαση συνέβαλλε στὴν αὔξηση τοῦ δογματικοῦ χάσματος μεταξὺ Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, καθῶς ἀφαίρεσε ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς τῆς Δύσης μιὰ πολύτιμη εὐκαιρία ἐμπειρικῆς προσέγγισης τῶν Θεῶν Ἐνεργειῶν μέσω τῆς θαυματουργικῆς ἐμφάνισης τοῦ Ἁγίου Φωτὸς. Ἐνα τέτοιο θαυμαστὸ γεγονός θὰ μπορούσε νὰ τοὺς ἀπαγκιστρώσει ἀπὸ τὸ προβληματικὸ αὐγουστίνειο θεολογικὸ ὑπόβαθρο ποὺ ἔχουν παραλάβει ἀπὸ τὸ παρελθόν περὶ κτιστῆς Θεῆς Χάρης, ὥστε νὰ μὴν μένουν ἀποκομμένοι καὶ ἀμέτοχοι στὸν σχετικὸ τομέα τῆς ὄντως Θεολογίας, χωρὶς νὰ μπορούσαν νὰ κατανοήσουν ἔννοιες τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὅπως ἡσυχασμός, νοερὰ προσευχὴ, κάθαρση-φώτιση-θέωση, οὐσία-ἐνέργεια, ἄκτιστο φῶς. Ὅποτε ἔτσι καταλήξαμε μετὰ ἀπὸ ἓνα αἰῶνα, τὸ 1333, τὸ τέκνο τῆς δυτικῆς θεολογίας, ὁ Βαρλαάμ ὁ Καλαβρὸς καὶ ὁ ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὶς θέσεις του, Γρηγόριος Ἀκίνδυνος, νὰ προκαλέσουν τὶς ἡσυχαστικὲς ἔριδες, προσπαθῶντας νὰ ἀνατρέψουν τὴν Ὀρθόδοξη δογματικὴ καὶ ἀσκητικὴ, ποὺ ἐκφραζόταν στὸ πρόσωπο τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμά.

Σὲ ἀναφορὰ μὲ τὰ παραπάνω ἱστορικὰ γεγονότα ἀντιλαμβανόμαστε, ὅτι σὲ μιὰ ἐποχὴ διαχριστιανικοῦ, καὶ ὄχι μόνο, συγκριτισμοῦ, ποὺ

προωθείται μέσω τῶν διαφόρων διαχριστιανικῶν ὀργανώσεων καὶ συμβουλίων, μὲ κυριότερο τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, μὲ ἀπώτερο στόχο τὴν ἔνωση, ὅχι μόνον ἀκολουθώντας τις προϋποθέσεις Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἀδιάφορα ἀπὸ αὐτές, εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνει ἀποδεκτό, τόσο στὴν πράξη, ὅσο καὶ στὴν θεωρία, τὸ γεγονός τοῦ θαύματος τοῦ Ἁγίου Φωτὸς κατὰ τὴν Τελετὴ τῆς Ἀφῆς Τοῦ τὸ Μεγάλο Σαββάτο. Στὴν πράξη δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἀποδεκτό, γιατί ἂν ὑπάρχει ἓνα τέτοιο θαῦμα, τότε ἐφόσον ὅσοι τὸ δέχονται γνωρίζουν ὅτι γίνεται μόνον στοὺς Ἕλληνες, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς παίρνουν τὸ Ἅγιο Φῶς οἱ ὑπόλοιποι, αὐτὸ θὰ σήμαινε ὅτι ἡ ὀρθόδοξη πίστη τους ξεχωρίζει καὶ προηγεῖται τῶν ὑπολοίπων, πράγμα πού ἐπιβεβαιώνει τις Ὁρθόδοξες προϋποθέσεις τῆς μοναδικότητάς καὶ πληρότητας της ἀλήθειας της. Ἐνα τέτοιο θαῦμα ἀποδεικνύει πανηγυρικὰ πῶς ἡ προσευχὴ τῶν Ὁρθοδόξων δὲν ἔχει ἀνάγκη καὶ δὲν εἶναι ἐξαρτημένη ἀπὸ αὐτὴν τῶν ὑπολοίπων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, ἐνῶ ὅλες οἱ ὑπόλοιπες τὴν χρειάζονται, καθῶς τὸ Ἅγιο Φῶς, ἀρχικά δίνεται στοὺς Ὁρθόδοξους μετὰ τὴν ἀνεξάρτητη ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους προσευχὴ τους, καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι, ὅταν τὸ λάβουν, στὴν συνέχεια τὸ μεταδίδουν καὶ τὸ λαμβάνουν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι. Γενικῶς, ἐκ τῶν πραγμάτων, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ὀρθόδοξη πίστη εἶναι πλήρης καὶ ἀνεξάρτητη καὶ ἅπαντες ἄλλοι ἔχουν ἀνάγκη αὐτὴν γιὰ νὰ βροῦν τὸ δρόμο τους καὶ νὰ λάβουν αὐτὸ στὸ ὅποιο ὑστεροῦν. Μιὰ τέτοια ὅμως θεολογικὴ θεώρηση ἀποτελεῖ κόλαφο γιὰ τὴν οἰκουμενιστικὴ τους κίνηση, σύμφωνα μὲ τις προϋποθέσεις, πάνω στίς ὁποῖες ἐπιθυμοῦν καὶ ἀξιῶνουν νὰ θεμελιῶνουν αὐτὴν.

Ἐκτὸς αὐτοῦ, καὶ στὴν θεωρία δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἀποδεκτό, καθῶς τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτὸς, τὸ ὁποῖο ἀποδεικνύει ζωντανὰ μὲ τὸν τελειότερο τρόπο τὴν ἀρμονικὴ συνύπαρξη κτιστοῦ καὶ ἀκτίστου, στὴν ὁποία ἤδη προαναφερθήκαμε, ἀντικατοπτρίζει ὄντολογικῶς τὴν ἀληθινὴ ἔνωση κτιστῆς καὶ ἄκτιστης φύσης στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ἀδιαίρετα, ἄτρεπτα, ἀμέριστα καὶ ἀσύγχυτα, κάτι πού ἀποτελεῖ σοβαρὴ θεολογικὴ συνέπεια τῆς ἀποδοχῆς τοῦ θαύματος. Μιὰ τέτοια ὅμως θεολογικὴ θεώρηση ἔρχεται σὲ ἄμεση ἀμφισβήτηση τοῦ ὅλου δογματικοῦ οἰκοδομήματος τῶν Μονοφυσιτῶν ἢ τῶν Νεστοριανῶν, καὶ γενικὰ ὅλων ὧν δὲν δέχονται τὴν Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, πού ἡ θεολογία τους σὲ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖο προσκρούει. Σὲ αὐτοὺς ἔχουμε κτιστὴ φύση, ἔχουμε καὶ ἄκτιστη, ἀλλὰ ὅχι ὅμως καὶ τις δύο μαζί σὲ μιὰ ἀρμονικὴ συμφυΐα, τέτοια πού μόνον ἡ ὑπέρλογη, ἀκατάληπτη ἔνωσή τους στὸ θεανθρώπινο Πρόσωπο θὰ μποροῦσε νὰ κάνει δυνατὴ. Μόνον ὅμως κατὰ τὴν Ὁρθόδοξη

θεώρηση, μπορεί τότε, μέσω τῶν Θείων Ἐνεργειῶν, καὶ μόνο αὐτῶν, καὶ ὄχι τῆς Θείας Οὐσίας, νὰ μετέχει ἡ κτίσις τοῦ ἄκτιστου Δημιουργοῦ της. Καὶ τότε φαινόμενα σὰν τὴν ‘καίόμενη καὶ ἀφλεκτο’ βάτο τοῦ Μωυσῆ γίνονται πραγματικότητα καὶ εἶναι ὁρατά. Τότε φυτίλια ἀνάβουν μόνο τους καὶ χέρια καὶ πρόσωπα δὲν καίγονται. Πράγματα ἀδιανόητα γιὰ τοὺς μὴ Ὁρθόδοξους στὴν Ἀνατολή, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς στὴν Δύση, ὅπου κηρύττεται ὅτι ἡ θεία χάρις εἶναι κτιστή, χωρὶς νὰ νοεῖται διαχωρισμός οὐσίας καὶ ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ.

Ἐκτὸς αὐτοῦ, στὸ ὄραμα τῆς ἔνωσης τῶν ‘ἐκκλησιῶν’, ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα εἶχε ἀρχίσει ἡ προσπάθεια νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ ἐκκλησιολογία ἢ βασισμένη σὲ προτεστάντικες θεολογικὲς προϋποθέσεις, περὶ κλάδων, κάθε ἓνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους κατέχει μέρος τῆς ἀλήθειας, καὶ περὶ ὁρατῆς καὶ ἀόρατης ἐκκλησίας, μὲ τὴν ἀόρατη νὰ εἶναι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, καὶ μὲ τὴν ὁρατὴ νὰ εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἐκκλησία, ἢ διασπασμένη σὲ πολλὰ μέρη ἢ κλάδους. Μὲ τὴν ἀποδοχὴ τῆς δήλωσης τοῦ Τορόντου ὅλα τὰ μέλη τοῦ ΠΣΕ κάθισαν ὡς ‘ἐκκλησίες’ κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια σκέπη, ὅπου πλέον στὸ «Ἡ Ἐκκλησία, αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν» τοῦ τίτλου της, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία νοεῖται ὄχι ὡς ἡ μία Ἐκκλησία, ἀλλὰ ὡς ἡ μία ἀπὸ τὶς Ἐκκλησίες, ἐνῶ καὶ οἱ Παπικοὶ, χωρὶς νὰ εἶναι μέλος τοῦ ΠΣΕ, ὅπως ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, κινήθηκαν ὡστόσο κατὰ τὴν Β’ Βατικάνειο Σύνοδο πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση, μὲ μικρὴ διαφοροποίηση τὴν κεντρικὴ θέση της μέσα στὸ πλέγμα τῶν ‘ἐκκλησιῶν’, ὡς συνέπεια τοῦ πρωτείου της. Ἡ θεωρία τῶν δύο πνευμόνων χρησιμοποιεῖται πλέον ὡς τὸ θεολογικὸ ὑπόβαθρο, ποὺ θὰ βοηθήσῃ στὴν ἔνωση τῶν Δυτικῶν καὶ Ἀνατολικῶν Χριστιανῶν. Ἡ προσπάθεια συνεχίζεται πρὸς αὐτὴν τὴν κοινὴ κατεύθυνση στοὺς διαλόγους στὸ Μπαλαμάντ τὸ 1991, στὸ Σαμπεζύ τὸ 1993, στὸ Πόρτο Ἀλέγκρε τὸ 2006, στὴν Ραβέννα τὸ 2007 καὶ στὸ Πουσάν τὸ 2013, ὅπου ὑπογράφονται κοινὰ κείμενα. Τελικὰ γίνεται προσπάθεια ὑπέρβασης τοῦ χάσματος ποὺ παραμένει ἀγεφύρωτο καὶ συμβιβασμοῦ μεταξὺ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησιολογίας καὶ τῆς Ἐκκλησιολογίας τοῦ ΠΣΕ, σὲ μιὰ εὐρεία ὀρθόδοξη σύνοδο, ἀνάλογη τῆς εὐρείας συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, δηλαδὴ τῆς Β’ Βατικάνειας Συνόδου, ὥστε νὰ κατοχυρωθοῦν μὲ κοινὴ συναίνεση οἱ ὑπογραφές τῶν ὀρθοδόξων στοὺς διαλόγους καὶ νὰ ἀποκτήσουν πανορθόδοξο κύρος, μόνο μὲ τὸ ὁποῖο μποροῦν νὰ πάψουν νὰ ἀποτελοῦν κενὸ γράμμα, νὰ μὴν παραμένουν ἄλλο χωρὶς ἀντίκρουσμα. Ἐτσι πραγματοποιήθηκε ἡ ‘Ἁγία καὶ Μεγάλη’ Σύνοδος στὸ Κολυμπάρι τῆς Κρήτης τὸ

2016, χωρίς όμως τελικά να έπιτευχθεί πανορθόδοξη συμφωνία σε καμιά περίπτωση.

Ἡ ἐνοποιητικὴ προσπάθεια λοιπὸν θεμελιώνεται στὴν ἐκκλησιολογία ποὺ υἰοθετεῖ τὴν θεωρία τῆς ἀόρατης καὶ ὀρατῆς ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μιὰ νεστοριανὴ ἐκκλησιολογία ἢ πιὸ εὐστοχα ἕναν ἐκκλησιολογικὸ νεστοριανισμό. Γιατί, καθὼς ὁ Νεστόριος διαχώρισε τὸν Χριστὸ σὲ Θεὸ Λόγο καὶ σὲ ἄνθρωπο Ἰησοῦ, καὶ ἔτσι σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωσι ἐδῶ ἡ Ἐκκλησία, ποὺ ἀποτελεῖ σῶμα Χριστοῦ μὲ κεφαλὴ τῆς Αὐτοῦ, διαχωρίζεται ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ σὲ μιὰ ἐκτὸς ἱστορικοῦ πλαισίου ἀόρατη ἐκκλησία, ποὺ παραμένει μιὰ καὶ ἁγία, καὶ σὲ μιὰ ὀρατὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ, τὴν ἱστορικὴ ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶναι διασπασμένη λόγω τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Ἄντὶ νὰ σχίζεται ὁ Χριστὸς σὲ Θεὸ καὶ ἄνθρωπο, σχίζεται τὸ σῶμα Του σὲ ὀρατὸ καὶ ἀόρατο, μὲ ὅλες τὶς σωτηριολογικὲς συνέπειες, ἀφοῦ παύει μέσα στὸ ἱστορικὸ γίνεσθαι νὰ ὑπάρχει ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία μὲ τὴν ὄντως ἀλήθεια στὸ πλήρωμά τῆς. Ὁ Χριστὸς μεμερισμένος καὶ διαιρεμένος δὲν σώζει, οὔτε καὶ ἡ Ἐκκλησία Του μπορεῖ κατακερματισμένη καὶ διασπασμένη νὰ μᾶς ὀδηγήσει σὲ Αὐτόν, ποὺ εἶναι ἡ σωτηρία μας. Ὁ Χριστὸς πρέπει νὰ εἶναι ἐνωμένος, ὅπως καὶ ἡ Ἐκκλησία Του νὰ εἶναι Μία, ὅπου καὶ νὰ βρισκόμαστε, καὶ στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ. Καὶ αὐτὴ τὴν ἐνότητα ἐκφράζει ἡ φλόγα καὶ ἡ λάμψη τοῦ Ἁγίου Φωτός, τὸ ὁποῖο δὲν εἶναι μόνο κτιστό, οὔτε μόνο ἄκτιστο, ἀλλὰ εἶναι καὶ τὰ δύο σὲ μιὰ ἀσύλληπτη ἔνωση, μέσα ἀπὸ τὴν ὁποία μᾶς ἀποκαλύπτεται τὸ θεανθρώπινο Πρόσωπο τοῦ ζώντος Χριστοῦ.

Συνειδητοποιοῦμε λοιπὸν μετὰ τὴν ὀρθόδοξη θεολογικὴ προσέγγισι τοῦ Ἁγίου Φωτός, ὅτι αὐτὸ ἀποτελεῖ καθρέπτη καὶ πυξίδα τῆς ὀρθόδοξης καὶ μοναδικῆς ἀλήθειας, καὶ σὲ αὐτὴ προσκρούει ἡ ἀνεπάρκεια τῶν ἑτερων χριστιανικῶν πιστεύω καὶ διδασκαλιῶν, οἱ ὁποῖες δὲν τὴν ἔχουν ἀποδεχθεῖ. Μπροστὰ στὸ θαῦμα θὰ μπορούσε βέβαια καὶ πάλι, ἡ κάθε μιὰ πλευρὰ τῶν μὴ Ὀρθόδοξων Χριστιανῶν νὰ δώσει μιὰ ἐλλειπὴ καὶ ἀσαφὴ δικὴ τῆς ἐξήγησι μὲ τοὺς δικούς τῆς θεολογικοὺς ὅρους περὶ τοῦ θαῦματος, ὅμως καὶ πάλι ἐπ' οὐδενὶ δὲν θὰ μπορούσε νὰ προσεγγίσει καὶ νὰ συνειδητοποιήσει τὴν βαθύτερη σημασία του καὶ τὶς σωτηριολογικὲς προεκτάσεις του, τὰ ὁποῖα ἀποκαλύπτονται αὐτὰ στὴν ὀρθόδοξη νοηματοδότησι. Καὶ γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν δυσχερὴ καὶ προκλητικὴ μὲ τὰ δικά τους δεδομένα καὶ προϋποθέσεις αὐτὴ ὁδὸ, καὶ ἐφόσον ὑπάρχει καὶ πρακτικῶς, ἡ δύσκολα ἀποδεκτὴ γι' αὐτοῦς θεία προτίμησι τῆς ὀρθόδοξης χείρας νὰ παραλάβει τὸ οὐράνιο πῦρ καὶ νὰ τοὺς τὸ μεταδόσει, ἀντὶ

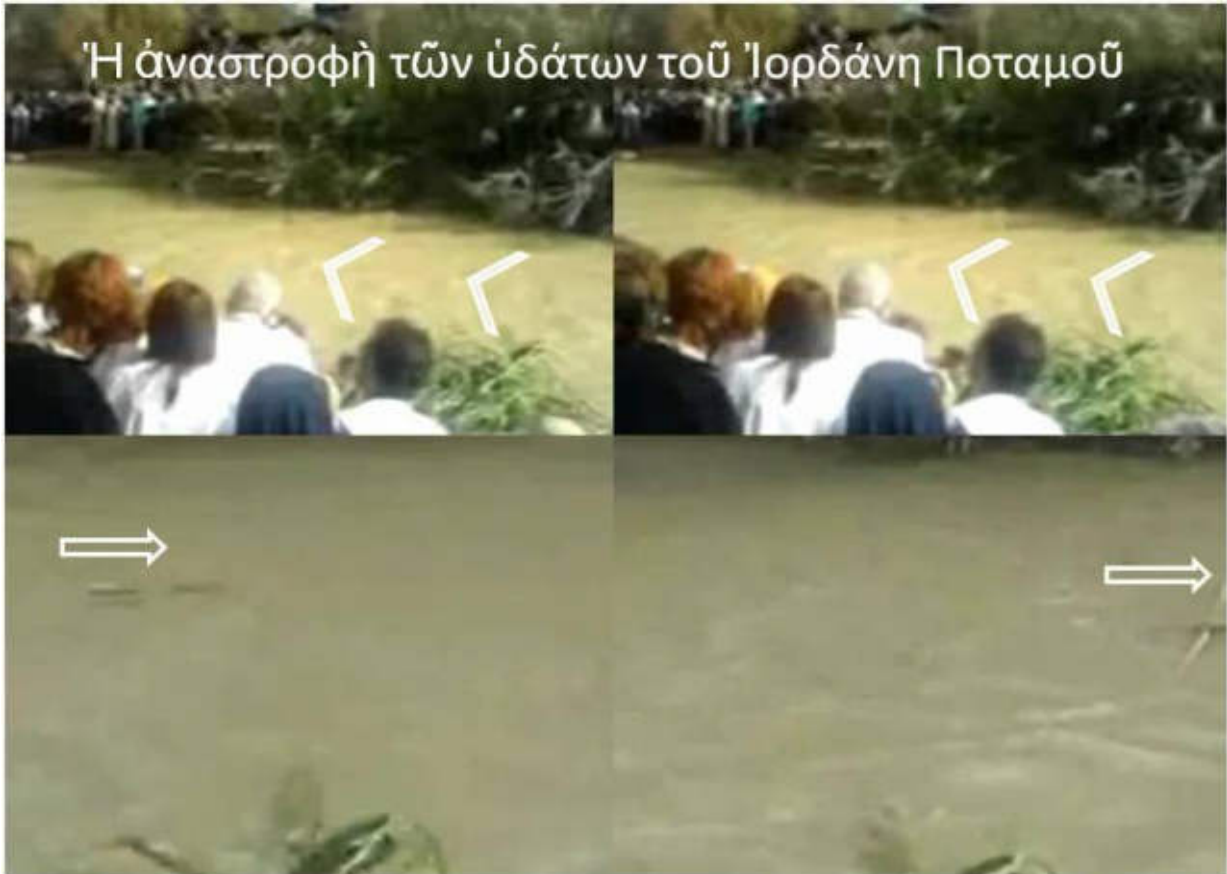

νά πάρουν τὴν ἀπόφαση νά διαπαιδαγωγηθοῦν ἀπὸ αὐτό καὶ νά ἀναζητήσουν τὴν ἀλήθεια, ὅπου σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση φυσικὰ καὶ οὐσιαστικά, καὶ ὄχι τεχνικὰ καὶ ἐπιφανειακά, θὰ ἐπιτυγχανόταν καὶ ἡ οἰκουμένη ἐνότητα, προτιμοῦν ἀντιθέτως ὅμως νά καταλήξουν στὴν ἀμφισβήτηση ἢ στὴν ἄρνηση τοῦ θαύματος τοῦ Ἁγίου Φωτός. Ὅπου πόλεμος στὸ θαῦμα τῆς λήψης τοῦ Ἁγίου Φωτός, σημαίνει πόλεμος κατὰ τοῦ ἐλληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.

8. Ἐπὶ τῶν ἁγίων καὶ δύο ἄλλα ἐπαναλαμβανόμενα κατ' ἔτος θαύματα, στὰ ὁποῖα δὲν κρύβεται κανεὶς σὲ κανένα κουβούκλιο.

Τελειώνοντας, διερωτόμαστε σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο ἂν ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ἀμφισβητοῦν τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτός γνωρίζουν ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλα δύο θαύματα, ποὺ γίνονται στοὺς Ἁγίους Τόπους κάθε χρόνο. Καὶ αὐτὸ δὲν τὸ λέμε ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦμε τὸν πονοκέφαλό τους. Τὸ ἓνα εἶναι ἡ κάθοδος τῆς νεφέλης στὸ ὄρος Θαβῶρ κάθε χρόνο στὴν ἐορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως. Τὸ ἄλλο ἡ ἀναστροφή τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰορδάνη Ποταμοῦ κάθε χρόνο στὴν ἐορτὴ στὰ Θεοφάνεια.

Καὶ πρὶν ζητήσῃ ὁ ὁποιοσδήποτε νὰ βρεῖ λογικὲς ἐξηγήσεις σὲ καιρικὲς συνθήκες καὶ φυσικὰ φαινόμενα, νὰ ποῦμε ὅτι εἶναι ἀφύσικο καὶ ἀπίθανο νὰ συμβαίνουν ἀκριβῶς τὰ ἴδια φυσικὰ φαινόμενα τὴν ἴδια μέρα, καὶ τὶς ἴδιες ὥρες καὶ λεπτὰ, κάθε χρόνο.

Ἐπίλογος.

Ἄντὶ ἐπιλόγου θὰ παραθέσω μέρος ἀπὸ τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀρχιμ. Τίτου, Ἡγούμενου τῆς Ἱ. Μονῆς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων Ἱεροσολύμων, Διευθυντῆ τοῦ Περιοδικοῦ “Νέα Σιών” στὴν Ἐφημερίδα “Ὁρθόδοξος Τύπος” στὶς 22/11/02, ὅπου, ἀναφερόμενος σὲ ὅσους προσπαθοῦν νὰ στηρίξουν τὴν ἀρνητικὴ τους στάση γιὰ τὸ Θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτός στὴν Πατριαρχικὴ εὐχή, ἀναλύει καὶ ἐρμηνεύει τὰ δύο μέρη αὐτῆς, ὅπου στὸ δεύτερο ἀπαντᾷ στοὺς ἰσχυρισμοὺς τους, ἐνῶ τελειώνοντας καταλήγει νὰ ἐκφράσῃ μιὰ εὐχή γι’ αὐτοὺς.

«Ὅσον δ’ ἀφορᾷ τὴν ἀναγινωσκομένην ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου εὐχή (τὴν ὁποίαν ἐμελέτησεν, «ὡς ἀναφέρει, ὁ ἐντιμότατος ἀναγνώστης σας), ἐπιτρέψατέ μου ὅπως σημειώσω τὰ ἑξῆς:

Τὸ πρῶτον μέρος τῆς εὐχῆς ἀναφέρεται εἰς τὴν καθ’ ἡμᾶς Θεολογία, περὶ τοῦ Ἁγίου Φωτός. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι “Φῶς ἐκ Φωτός, Θεὸς

ἀληθινός”. Ὁ ὑπὲρ ἡμῶν σάρκα λαβῶν φωτίζει τοὺς ἐν σκοτία ὄντας καὶ μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησία Του ὁ ἄνθρωπος κατανοεῖ τὴν περὶ φωτὸς διδασκαλία Του. Αὐτὸς εἶναι τὸ Φῶς τοῦ Κόσμου καὶ ἐκεῖνος ποὺ Τὸν ἀκολουθεῖ δὲν μένει ἐν τῇ σκοτία. Τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ φωτοφόρου Τάφου “ἐνδελεχῶς καὶ ἀειφῶτως ἐκκαίόμενον φῶς εὐλαβῶς λαμβανόμενων διαδίδεται εἰς τοὺς πιστεύοντας (εἰς τὸν Ἰησοῦ Χριστόν) ὡς τὸ ἀληθινὸ Φῶς”.

Τὸ δεύτερον μέρος τῆς εὐχῆς κάμνει ἱκετήριον ἀναφορὰ πρὸς τὸν Ἰησοῦ Χριστόν, ὅπως μὴ κωλύσει τὰς χαρισματικὰς δυνάμεις τοῦ Ἁγίου Φωτὸς ἐξ αἰτίας τῶν ἀμαρτιῶν μας. Δέεται δὲ ὁ Πατριάρχης, ὅπως τὸ ἀκήρατων Φῶς λάμψη ἐν ταῖς καρδίαις τῶν “ἐν σκότῃ καὶ σκιὰ θανάτου καθήμενων”. Βεβαίως δὲν ἐπικαλεῖται τὴν ἐξ ὕψους ἀποστολὴ τοῦ Ἁγίου Φωτὸς (ὡς συμβαίνει εἰς τὰ Μυστήρια καὶ τὰς ἀγιαστικὰς πράξεις τῆς Εκκλησίας), διότι αὕτη αὕτη ἢ οὐρανόθεν ἔλευσις αὐτοῦ εἶναι γεγονός. Ἀναφέρεται εἰς τὸ γεγονός αὐτὸ καὶ δέεται διὰ τὸν ὄντως φωτισμὸ τῶν ἐν πίστι καὶ κατάνυξη λαμβανόντων αὐτό.

Τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτὸς, δὲν ἐρμηνεύεται οὔτε μὲ τὸ γράμμα, οὔτε μὲ τὸν νόμον, πολὺ δὲ περισσότερο δὲν ἐρμηνεύεται μὲ τὴν λογικὴν. Καὶ δι’ αὐτὸ ἀκριβῶς εὔχομαι ὅπως (καὶ ὁ κ. ἀναγνώστης σας) καὶ ὅσοι ἄλλοι εἶπον ἢ ἔγραψαν διὰ τὸ “Ἁγιον Φῶς, ἀντιθέτως ἀπὸ τὴν Ἱεροσολυμιτικὴ παράδοσιν, νὰ εὐρεθοῦν εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν κατὰ τὴν τελετὴ αὐτοῦ καὶ ἀφοῦ ἀνοίξουν τὰ ὦτα τῆς καρδίας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των νὰ ἰδοῦν ὅτι τὸ “Ἁγιον Φῶς προέρχεται καὶ στέλνεται ἀπὸ τὸν ἀναλλοίωτο Λόγον. “Ὅστις εἶναι τὸ Φῶς ἐκ “Φωτὸς Πατρὸς ἀγέννητου”».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.

ΠΑΡ. Α΄. Θέση τοῦ π. Γ. Μεταλληνοῦ.

Ὁ π. Γ. Μεταλληνὸς στὴν ἐκπομπὴ τοῦ κ. Παπαδάκη στὸν Antenna «Καλημέρα Ελλάδα» τὸ 2008 εἶχε δηλώσει ὅτι «Ἀπὸ τὸν τέταρτο αἰῶνα μ.Χ. (380) μαρτυρεῖται ἀπ’ τὴν Αἰθερία, μιὰ Ἰσπανίδα ποὺ πήγε καὶ προσκύνησε, ὅτι ὑπάρχει ἡ ἀκοίμητος κανδήλα στὸν Ἅγιο Τάφο. Πιστεύω λοιπὸν καὶ καταλήγω, ὅταν ὑπάρχει πίστις καὶ χάρις Θεοῦ στὸν συγκεκριμένο (ἐκάστοτε) Πατριάρχη, γίνεται τὸ θαῦμα. Ὅταν δὲν ὑπάρχει πίστις (καὶ χάρις) μπορεῖ ἡ κανδήλα (ἢ ἐντὸς τοῦ Πανάγιου Τάφου) νὰ χρησιμοποιηθεῖ... (γιὰ νὰ ἀνάψει δηλαδή τὰ κεριὰ του ὁ Πατριάρχης) ἀλλὰ... ὑπάρχουν καὶ φαινόμενα ἔξω... (ὅπως δηλαδή λάμπεις, ἀκαΐα, ἀναμμα κανδήλων καὶ λαμπάδων)».

Ὅπως ὅλοι οἱ πιστοὶ στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως στὰ Ἱεροσόλυμα τὸ Μεγάλον Σάββατο, τὸ ἴδιο καὶ οἱ Πατριάρχες ποὺ εἰσέρχονται στὸν

Πανάγιο Τάφο, βιώνουν τὸ θαῦμα μὲ διαφορετικὸ τρόπο ὁ καθένας. Αὐτὸ πιστοποιεῖ καὶ ἡ σχετικὴ μαρτυρία τοῦ Πατριάρχου Δαμιανοῦ Α΄ (1897-1931), τὴν ὁποία ἀναφέρει στὸ διαδίκτυο ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Μιχαὴλ Βοσκοῦ: «Ὅταν δὲν ἦταν κατάλληλα προετοιμασμένος, ἤρεμος καὶ ἀφοσιωμένος, εἰσερχόμενος στὸν Πανάγιο Τάφο ἔβλεπε τὴν κανδήλα ἤδη ἀναμμένη καὶ δὲν βίωνε τὸ θαῦμα. Ὅταν ὅμως εἶχε ἤρεμη τὴ συνείδησή του καὶ τίποτε δὲν τὸν ἀπασχολοῦσε, ἔνοιωθε μιὰ ἀνεξήγητη χαρά. Μόλις εἰσερχόταν ἐντὸς τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ ἄρχιζε νὰ διαβάσει ἀπὸ τὴν ἁγία φυλλάδα, ἄναβε καὶ ἡ ἁγία κανδήλα καὶ τὰ κεριά».

ΠΑΡ. Β΄. Συνέντευξη τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἱεραπόλεως Ἰσίδωρου.

Ὁ σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἱεραπόλεως Ἰσίδωρος σὲ συνέντευξή του τὸ 2017 στὴν Πειραιϊκὴ Ἐκκλησία εἶχε πεῖ (ἀπομαγνητοφωνημένο κείμενο): «Σίγουρα στὴν ἱστορία τῶν Ἱεροσολύμων ὑπάρχουν πολλὲς μαρτυρίες καὶ ἀπὸ ἀλλόδοξους καὶ ἀπὸ ἑτερόδοξους γιὰ τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτός. Ὑπάρχουν χιλιάδες μαρτυρίες, ὁ κάθε πιστὸς ἀνάλογα μὲ τὴν πίστη του βλέπει καὶ τὸ Πανάγιο Φῶς, ἄλλος μπορεῖ νὰ τὸ δεῖ νὰ φλέγεται ὁ Πανάγιος Τάφος, ἄλλος μπορεῖ νὰ δεῖ μιὰ μπάλα φωτὸς νὰ περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο, ἄλλος θὰ δεῖ ἀστραπὲς λάμψης στὸν Πανάγιο Τάφο, ἄλλος θὰ δεῖ ἓνα σύννεφο νὰ σκεπάζει τὸν Πανάγιο Τάφο, ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀνάλογα μὲ τὴν πίστη ποὺ ἔχει. Ἀλλὰ ὁ κάθε προσκυνητὴς ποὺ θὰ βρεθεῖ ἐκείνη τὴν ἡμέρα στὸν Πανάγιο Τάφο δὲν μπορεῖ νὰ φύγει ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο χωρὶς νὰ συγκινηθεῖ, καὶ νὰ φύγει χωρὶς νὰ δεῖ κάτι ἢ νὰ ἀποκομίσει κάτι ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τοῦ Ἁγίου Φωτός».

Καὶ μετὰ ἀπὸ ἐρώτηση του δημοσιογράφου νὰ τοῦ πεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ θαύματα ποὺ θὰ ἔχει δεῖ στὸν Πανάγιο Τάφο, ἔδωσε τὴν ἐξῆς βαρυσήμαντη προσωπικὴ μαρτυρία: «Θυμάμαι ἡ πρώτη ἐμπειρία ἦταν ὅταν πρωτοῆρθα τὸ 86 στὰ Ἱεροσόλυμα στὴν Πατριαρχικὴ Σχολὴ τῶν Ἱεροσολύμων, ἦρθε ἡ περίοδος τοῦ Πάσχα, ἦταν ἡ πρώτη φορά, ὅπως καταλαβαίνετε, συνωστισμός, πάρα πολὺς κόσμος, βρισκόμουν στὸ καθολικό, ἐκείνη τὴν στιγμή δὲν εἶδα τίποτα, ἔφυγε ὁ Πατριάρχης γιὰ τὴν Ἁγία Ἀποκαθήλωση, κοιτάω πρὸς τὴν Ροτόντα, καὶ βλέπω ὅλη τὴν Ροτόντα νὰ λάμπει, σὰν νὰ εἶχε μπεῖ ὁ ἥλιος ἀκριβῶς στὸν τρούλο του κουβουκλίου καὶ νὰ φωτίζει ὅλη τὴν Ροτόντα ἓνα δυνατὸ φῶς. Ἐκείνη τὴν στιγμή δὲν κατάλαβα, δὲν συνειδητοποίησα τί ἀκριβῶς καὶ πῆγα νὰ φύγω, ἀλλὰ μόλις φθάνω μέχρι τὴν πόρτα, τότε κατάλαβα, ἀποκλείεται νὰ εἶναι τόσο δυνατὸ φῶς, τί εἶναι αὐτό, μού ἔκανε ἐντύπωση καὶ ξαναγύρισα πάλι, καὶ

μόλις φθάνω στον Πανάγιο Τάφο και πάλι να δῶ αυτό τὸ δυνατό φῶς, ξαφνικὰ βλέπω και πάλι ἕνα σκοτάδι στον Πανάγιο Τάφο, και τότε κατά-λαβα ὅτι αὐτὸ ἦταν τὸ Πανάγιο Φῶς. Αὐτὴ τὴν ἐμπειρία εἶχα σὰν μαθη-τῆς, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια ὑπάρχουν πάρα πολλές ἐμπειρίες, πού ἔχουμε δεῖ στον Πανάγιο Τάφο». Και εἶπε στὴν συνέχεια ὅτι τὰ θαύματα στον Πανάγιο Τάφο δὲν περιορίζονται μόνο τὴν ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως, ἀλλὰ συνεχίζονται σὲ ὅλο τὸ χρόνο, ὅπως γιὰ παράδειγμα πολλοὶ δαιμο-νισμένοι, πού ἐμποδίζονται νὰ μποῦν και μπροστὰ στον Πανάγιο Τάφο φωνάζουν ὅτι καίγονται.

ΠΑΡ. Γ'. Οἱ μαρτυρίες γιὰ τὴν περίοδο ἀπὸ τὸν δεύτερο ἕως τὸν τέταρτο αἰῶνα:

i. Στὰ πρακτικὰ τοῦ ἱστορικοῦ τῆς Ἐκκλησίας Εὐσέβιου (4^{ος} αἰ.) ἀναφέρεται πῶς, μὲ τὸν Πατριάρχη Νάρκισσο (2^{ος} αἰ.) παρόν, δὲν ὑπῆρχε ἐπάρκεια ἐλαίου στὸ λυχνάρι τῆς εικόνας, ὅποτε κάποιος ἄνδρας γέμισε τὸ λυχνάρι μὲ νερό ἀπὸ τὴν πηγὴ Σιλῳάμ. Τότε τὸ λυχνάρι ἄναψε μὲ τὸ Ἅγιο Φῶς και παρέμενε ἀναμμένο, καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τῆς Πασχάλιας Λειτουργίας. (Εὐσέβιος Παμφυλίας, «Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας», Βιβλίο ΣΤ', κεφ. 9, 1-3)

ii. Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, κάποτε ὁ Μέγας Θεοδόσιος (4^{ος} αἰ.) ἐπισκέφθηκε κρυφὰ τὴν Ἱερουσαλήμ, και ἀμέσως μετὰ, ΟΛΑ τὰ λυ-χνάρια τῶν εικόνων ἄναψαν. «Τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐξέπληξε τὸν Πατριάρχη, ἀλλὰ ἄγγελος τοῦ ἀποκάλυψε πῶς αὐτὸς πού προσευχόταν δὲν ἦταν ἀπλὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὁ ἅγιος βασιλέας Θεοδόσιος» (Ἐπίσκοπος Πορ-φύριος Οὐσπένσκυ, «Τὸ βιβλίο τοῦ εἶναι μου» στὰ Ρώσικα, Μέρος 3, S-Pb., 1896, σελ. 299-300).

iii. Ἡ Σίλβια τῆς Ἀκουιτανίας τὸ 385 συνέγραψε τὸ «Προσκύνημα τῆς Σίλβια»: «The pilgrimage of S. Silvia of Aquitania to the holy places» στὴν Ἀγγλική, Ἐκδόσεις Palestine Pilgrims Text Society, Λονδίνο, 1891.

iv. Ἡ μαρτυρία πού ἔχει καταγραφεῖ ἀπὸ τὸν Ἀρμένιο ἱστορικό Κιρακὸ Γκαντζάκετσι (Kirakos Gandzaketsi, 1201-1271) στὸ ἔργο του «Ἡ Ἱστορία τῶν Ἀρμενίων» (βλ. βιβλίο κ. Χ. Σκαρλακίδη «Ἅγιον Φῶς. Σαράντα δύο ἱστορικὲς μαρτυρίες, 9ος-16ος αἰ.») τοποθετεῖται γύρω στὸ 330 και μεταφρασμένη εἶναι ἡ ἐξῆς: «Λένε ὅτι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος τοποθέτησε μιὰ κανδήλα πάνω στον Τάφο τοῦ Χριστοῦ και παρακάλεσε τὸν Θεὸ μὲ τὶς προσευχὲς του ὥστε, στη γιορτὴ τοῦ Πάσχα, ὁ τόπος νὰ φωτιστεῖ ἀπὸ ἕνα ἄυλο Φῶς, κάτι τὸ ὁποῖο συμβαίνει μέχρι τὶς ἡμέρες μας» και ἀκόμα «Τώρα, ἀναφορικὰ πρὸς τὸ Πάσχα ὑπῆρχε μεγάλη φιλονικία και διαφωνία

τῶν Ἀρμενίων μεταξύ ὄλων τῶν λαῶν, εἰδικὰ μὲ τοὺς Γεωργιανούς [...]. Ἡ ἐτυμηγορία ἐπῆλθε ἀπὸ τὴν ἀκτινοβολοῦσα κανδήλα στὸν Πανάγιό Τάφο τοῦ Χριστοῦ ἢ ὁποία, λένε, κατὰ τὴν παράκληση τοῦ Γρηγορίου τοῦ Φωτιστῆ τῶν Ἀρμενίων (χωρὶς καμία ἀνθρώπινη βοήθεια ἢ ὑλική φωτιά), ἀνάβει κατ' ἐντολή τοῦ Θεοῦ κάθε χρόνο. Αὐτὸ συμβαίνει μέχρι καὶ σήμερα». Τὸ ἀνάμμα τῆς κανδήλας τοῦ Τάφου τοῦ Χριστοῦ μετὰ ἀπὸ παράκληση τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου, ὅπου ἀπὸ τότε τὸ θαῦμα πραγματοποιεῖται κάθε χρόνο κατ' ἐντολή Θεοῦ, ἀποτελεῖ τὴν ἐκδοχὴ κατὰ τοὺς Ἀρμένιους γιὰ τὴν ἀρχὴ μέσα στὸ χρόνο τοῦ θαύματος τοῦ Ἁγίου Φωτὸς κατὰ τὴν Τελετὴ Ἀφῆς Του (προσοχὴ μόνο στὸ ὅτι ὅταν συνέβη τὸ παραπάνω γεγονός οἱ Ἀρμένιοι ἄνηκαν ἀκόμα στὴν Ἐκκλησία μας, ἀφοῦ ἔγινε πρὸ τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅπου ἀποσχίστηκαν), ἢ ὁποία ἀποτελεῖ ὡστόσο μιὰ πολὺ παλαιὰ παράδοση, ποὺ ἐκτείνεται μέσα στοὺς τέσσερες-πέντε αἰῶνες τῆς 'σιωπῆς τῶν πηγῶν' καὶ καταλήγει κοντὰ στὴν ἀρχὴ τοῦ 4^{ου} αἰῶνος.

ΠΑΡ. Δ'. Οἱ μαρτυρίες ποὺ μαρτυροῦν τὴν συνεχὴ ἐμφάνιση τοῦ Φωτὸς κάθε χρόνο τὴν συγκεκριμένη ἡμέρα τῆς λαμπροφόρου ἑορτῆς τῆς Ἀναστάσεως:

α. Ὁ Μητροπολίτης Καισαρείας, Καππαδόκης **Ἀρέθας** στὸ μήνυμά του πρὸς τὸν ἐμίρη τῆς Δαμασκοῦ (ἀρχές 10^{ου} αἰ.) γράφει: «Κάθε χρόνο μέχρι τώρα, τὴν ἡμέρα τῆς ἀγίας Του Ἀναστάσεως ὁ Πανάγιος καὶ Πολύτιμος Τάφος Του κάνει θαύματα.... (ὄντας ὅλα τὰ φῶτα τῆς Ἱερουσαλήμ σβηστά, καί)..... μὲ τὴν θύρα (τοῦ Παναγίου Τάφου) σφραγισμένη....καὶ οἱ Χριστιανοὶ νὰ στέκονται τριγύρω του, μέσα στὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, φωνάζοντας «Κύριε Ελέησον!», ξαφνικὰ ἐμφανίζεται μιὰ ἀστραπὴ φωτὸς καὶ ἀνάβει τὸ καντήλι, καὶ στὴν συνέχεια ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ παίρνουν ἀπὸ τὸ φῶς αὐτὸ καὶ ἀνάβουν τὰ δικά τους τὰ κεριά...» (βλ. Ἐπίσκοπος Αὐξέντιος Φωτικῆς, «Τὸ Πασχάλιον Πῦρ στὴν Ἱερουσαλήμ: Μιὰ Μελέτη τῆς Τελετῆς τοῦ Ἁγίου Φωτὸς στὸν Ναὸ τοῦ Παναγίου Τάφου»).

β. Ὁ **Νικήτας**, ἓνας κληρικὸς τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς τοῦ Κωνσταντίνου Ζ' Πορφυρογέννητου, παρευρέθηκε τὸ 947 ὡς ἀντιπρόσωπός του στὴν τελετὴ τῆς Ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτὸς καὶ σὲ ἐπιστολὴ του στὸν αὐτοκράτορα διηγεῖται τὶ συνέβη, ὅταν ὁ ἐξοργισμένος ἐμίρης προσπάθησε νὰ δώσει τέλος στὴν τελετὴ ἀφῆς τοῦ Ἁγίου Φωτὸς: ἀφοῦ γράφει ὅτι εἶδαν «τὸ ὑπερφυῆς θαυμαζόμενοι», νὰ ἀνάβει ἡ Κανδήλα «μὲ θεϊκὴ συναίνεση» καὶ ὅτι εἶδε «ὀλόκληρη τὴν ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ τὸ ἀνέγγιχτο θεϊκὸ φῶς καὶ ὅλους νὰ εἶναι γεμάτοι ἀπὸ

θάμβος γι' αυτή τήν αναπάντεχη εμφάνιση τοῦ φωτός, ἀλλά ἀκόμα καὶ αὐτοὺς τοὺς ἄθεους Ἀγαρηνοὺς», ὅπως καὶ ἄλλοῦ ἀναφέρει τὸ θαῦμα ὅτι «Ὁ ἐμίρης, ποὺ παρακολουθοῦσε ἀπὸ κάποιο ψηλότερο σημεῖο, ἔγινε μάρτυρας ἐνὸς ἀκόμη μεγαλύτερου θαύματος. Τὸ μεγαλύτερο ἀπὸ τὰ κανδήλια, ποὺ κρεμόταν ἀκριβῶς μπροστά του , ἄφησε νὰ χυθεῖ τὸ λάδι καὶ τὸ νερό ποὺ περιεῖχε, καὶ ξαφνικὰ γέμισε μὲ τὸ θεϊκὸ πῦρ, παρ' ὅτι δὲν ὑπῆρχε πλέον κανένα φυτίλι μέσα του», καταγράφει τὴν προφορικὴ παράδοση ὅτι τὸ θαῦμα πραγματοποιοῦταν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ, κάθε χρόνο, χωρὶς διακοπὴ: «ἀπὸ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ μέχρι τότε λένε πῶς κάθε χρόνο ἡ ἀκτινοβολία τοῦ θείου φωτός φανεωνόταν σὲ μιὰ κανδήλα ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ ὑπάρχουν στὸν ἅγιο Τάφο» (βλ. Ἐπίσκοπος Αὐξέντιος Φωτικῆς, «Τὸ Πασχάλιον Πῦρ στὴν Ἱερουσαλήμ: Μιὰ Μελέτη τῆς Τελετῆς τοῦ Ἁγίου Φωτός στὸν Ναὸ τοῦ Παναγίου Τάφου»).

γ. Ὁ ἱστορικός Κιρακὸ Γκαντζάκετσι (Kirakos Gandzaketsi, 1201-1271) στὸ ἔργο του «Ἡ Ἱστορία τῶν Ἀρμενίων» (βλ. βιβλίο κ. Χ. Σκαρλακίδη «Ἅγιον Φῶς. Σαράντα δύο ἱστορικὲς μαρτυρίες, 9ος-16ος αἰ.») διασώζει τὴν ἐξῆς μαρτυρία τοῦ 330 (περίπου): «Λένε ὅτι ὁ Ἅγιος Γρηγόριος τοποθέτησε μιὰ κανδήλα πάνω στὸν Τάφο τοῦ Χριστοῦ καὶ παρακάλεσε τὸν Θεὸ μὲ τὶς προσευχὲς του ὥστε, στὴ γιορτὴ τοῦ Πάσχα, ὁ τόπος νὰ φωτισεῖ ἀπὸ ἓνα ἄυλο Φῶς, κάτι τὸ ὁποῖο συμβαίνει μέχρι τὶς ἡμέρες μας» καὶ ἀκόμα «...τὴν ἀκτινοβολοῦσα κανδήλα στὸν Πανάγιο Τάφο τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία λένε κατὰ τὴν παράκληση τοῦ Γρηγορίου τοῦ Φωτιστῆ τῶν Ἀρμενίων (χωρὶς καμία ἀνθρώπινη βοήθεια ἢ ὑλικὴ φωτιά), ἀνάβει κατ' ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ κάθε χρόνο. Αὐτὸ συμβαίνει μέχρι καὶ σήμερα». Δηλαδή μετὰ ἀπὸ παράκληση τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου ἀναψε ἡ κανδήλα τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ ἀπὸ τότε τὸ θαῦμα κατ' ἐντολὴ Θεοῦ πραγματοποιεῖται κάθε χρόνο.

ΠΑΡ. Ε΄. Οἱ πρῶτες μαρτυρίες μὴ Ὁρθόδοξων ἢ πρὸ τοῦ σχίσματος Λατίνων γιὰ τὸ θαῦμα:

1. Ὁ Ἀραβὸς Μουσουλμάνος Al-Djahis (+869) στὸ ἔργο του “The book of animals” κάνει ἰδιαίτερη ἀναφορὰ στὸ Ἅγιο Φῶς, (Krachkovsky I., “Ἅγιο Φῶς” (στὰ Ρώσικα), Τομ.3, Ἔκδοση 3^η, 1915, σελ.231).

2. Ὁ Λατίνος μοναχὸς **Barnard**, (865) ἔγραψε: «Εἶναι περιττὸ νὰ γράψω πολλὰ γιὰ τὸν τάφο αὐτό, ἐπειδὴ ὁ Bede λέει ἀρκετὰ γι' αὐτὸν στὴν δική του Ἱστορία (τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας). Ὅμως ἀξίζει νὰ ἀναφερθεῖ πῶς αὐτὸ ποὺ συμβαίνει τὸ Μεγάλον Σάββατον, τὴν Παραμονὴ τοῦ Πάσχα. Τὸ πρῶτον ἀρχίζει ἡ λειτουργία μέσα στὴν ἐκκλησία αὐτή. Μετά,

ὅταν τελειώσει, μπαίνουν ψάλλοντας τὸ «Κύριε Ἐλέησον» μέχρι νὰ ἔρθει ἄγγελος καὶ νὰ ἀνάψει μὲ φῶς τὰ κανδήλια ποὺ κρέμονται πάνω ἀπὸ τὸν τάφο. Ὁ Πατριάρχης μεταδίδει αὐτὸ τὸ Φῶς στοὺς ἐπισκόπους καὶ τὸν ὑπόλοιπο λαό, καὶ ὁ καθένας ἔχει φῶς, ἐκεῖ ποὺ στέκεται», στὸ Mabilon. Acta Sancta. Τόμ. III. Ρ. II. Σελ. 473. (βλ. Ἐπίσκοπος Αὐξέντιος Φωτικῆς. Τὸ Πασχάλιον Πῦρ στὴν Ἱερουσαλήμ: Μιὰ Μελέτη τῆς Τελετῆς τοῦ Ἁγίου Φωτὸς στὸν Ναὸ τοῦ Παναγίου Τάφου).

3. Ὁ **Abu l-ʿAbbas Ahmad** (ἀπεβίωσε τὸ 947 μ.Χ.), σύγχρονος πολέμιος τῶν Ἑλλήνων, διηγεῖται πὼς ὁ Μουσουλμάνος κυβερνήτης τῆς Ἱερουσαλήμ σφραγίζει τὴν πόρτα τοῦ Τάφου ΠΡΙΝ τὴν ἐμφάνιση τῆς φωτιάς καὶ, ὅταν τὸ λευκὸ φῶς τῆς φωτιάς ἐμφανιστεῖ μέσα στὸν Τάφο, ξεκλειδώνει τὴν πόρτα του καὶ μπαίνει μέσα στὸν Τάφο καὶ ἀνάβει ἓνα κερί ἀπὸ τὴν φωτιὰ αὐτή. (βλ. Zsolt (EDT) Hunyadi, Jozsef (EDT) Laszlovszky, «The Crusades and the Military Orders: Expanding the Frontiers of Medieval Latin Christianity – History», ποὺ μεταφράζεται «Οἱ Σταυροφορίες καὶ τὰ Στρατιωτικά Τάγματα: Επεκτείνοντας τὰ Σύνορα τῆς Μεσαιωνικῆς Λατινικῆς Χριστιανοσύνης – Ἱστορία», 2002, σελ. 90).

4. Ὁ Ἀρμένιος ἱστορικὸς τοῦ 12^{ου} αἰῶνα Ματθαῖος Ἐδέσης μᾶς λέει πὼς τὸ 1102 τὸ Ἅγιο Φῶς ἀρνήθηκε νὰ ἐμφανιστεῖ, ἀφοῦ οἱ Φράγκοι εἶχαν ἀρπάξει τοὺς Ἁγίους Τόπους ἀπὸ τοὺς τοπικοὺς ἱερεῖς, καὶ εἶχαν βγάλει τοὺς Ἑλληνας βίαια ἔξω ἀπὸ τὰ μοναστήρια. Οἱ νεόφερτοι ἀπὸ αὐτό, ἄλλαξαν στάση καὶ ἀποκατέστησαν τὶς ἰδιοκτησίες. Τελικὰ τὸ Φῶς τὴν ἐπόμενη μέρα ἐμφανίστηκε (βλ. βιβλίο κ. Χ. Σκαρλακίδη «Ἅγιον Φῶς. Σαράντα δύο ἱστορικὲς μαρτυρίες, 9ος-16ος αἰ.»).

ΠΑΡ .ΣΤ. Τὸ θαῦμα, ὅταν οἱ Ἀρμένιοι προσπάθησαν νὰ λάβουν τὸ Ἅγιο Φῶς.

Τὸ ἔτος 1579 μ.Χ. οἱ Ἀρμένιοι ἐδωροδόκησαν τοὺς Τούρκους ποὺ κατεῖχαν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸ Μεγάλον Σάββατο εἰσήλθε στὸν Πανάγιον Τάφο ὁ ἰδικὸς τους Πατριάρχης νὰ πάρει τὸ Ἅγιο Φῶς. Ἔτσι, οἱ Ὀρθόδοξοι μὲ τὸν Πατριάρχη ἦλθαν καὶ ἔμειναν ἔξω ἀπὸ τὸ Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, στὴν Ἁγία Αὐλή. Ἡ λύπη τους ἦταν μεγάλη, γι' αὐτὸ προσεύχονταν στὸν Κύριο μὲ πολὺ πόνον. Ὁ Ὀρθόδοξος Πατριάρχης καθόταν περίλυπος μπροστὰ στὴν ἀριστερὴ μαρμάρινη κολώνα τῆς Πύλης τοῦ Ναοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ, ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ὁ Πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων καὶ οἱ Ἀρμένιοι προσεύχονταν καὶ παρακαλοῦσαν τὸν Κύριο νὰ λάβουν τὸ Ἅγιο Φῶς, ἀλλὰ δυστυχῶς τοῦτο δὲν ἐμφανιζόταν. Στὸ ἀπέναντι τζαμί, ἦταν ἀνεβασμένος γιὰ νὰ κάνει τὴ συνηθισμένη προσευχὴ ὁ Ἀραβας Χότζας Ἐμίρης Τοῦνομ.

Ἐξαφνα ὁμως, τὸ Ἅγιο Φῶς, «σχίζει» τὴν κολώνα, ποὺ ἦταν μπροστὰ στὸν Ἑλληνα Πατριάρχη καὶ ἐμφανίζεται θαυμαστὰ πρὸς μεγάλη χαρὰ τῶν Ὀρθοδόξων. Ὁ Χότζας βλέποντας τὸ παράδοξο αὐτὸ γεγονός καὶ γιὰ νὰ προλάβει τὸ ὠραῖο οὐράνιο φῶς, ἔπεσε κάτω καὶ δὲν ἔπαθε τίποτα. Καὶ ἐνῶ ὅταν ἦταν στὸν μιναρὲ ὑμνοῦσε τὸν Ἀλλάχ, τῶρα ἄρχιζε νὰ φωνάζει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς καὶ ὅτι Αὐτὸν πρέπει νὰ προσκυνοῦμε. Οἱ Τούρκοι, ἀκούγοντας τὸν Χότζα νὰ κηρύττει τὸν Χριστό, ἀντὶ τοῦ Ἀλλάχ, τὸν ἔπιασαν καὶ τὸν σκότωσαν (ἢ τὸν πέταξαν ἀπὸ τὸν μιναρὲ ἢ τὸν κατακρεοῦργησαν ἢ τὸν ἔκαψαν). Τὸ ἀνωτέρω θαῦμα συνέβη στὶς 18 Ἀπριλίου τοῦ 1579 μ.Χ. ἐπὶ Σουλτάνου Μουρατ καὶ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Σωφρονίου τοῦ Δ'. Ἀπὸ τότε σουλτανικὸ φερμάνι ὄρισε μόνον οἱ Ὀρθόδοξοι Ἕλληνες νὰ μεταδίδουν τὸ Ἅγιο Φῶς. Ὁ Μάρτυρας Ἐμίρης Τοῦνομ ἀγίασε καὶ ἄς μὴν ἦταν Χριστιανός, διότι βαπτίσθηκε στὸ αἷμα τοῦ μαρτυρίου. Τεμάχια τῶν ἱερῶν λειψάνων του εὐρίσκονται γιὰ προσκύνημα στὴ γυναικεία Μονὴ τῆς Μεγάλης Παναγίας Ἱεροσολύμων, ποὺ ἔκτισε ἡ Ἁγία Μελάνη. Ἡ ἱερὰ κολώνα, ποὺ «διερράγη» ἀπὸ τὸ Ἅγιο Φῶς σώζεται μέχρι σήμερα, μαυρισμένη, ἀλλὰ καὶ εὐωδιάζουσα, καὶ ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι, πρὶν μποῦμε στὸ Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, τὴν ἀσπαζόμεθα στὴ σχισμὴ γιὰ εὐλογία (ἀπὸ www.inagiounikolaoutouneou.gr). Ἄν κάποιος δὲν δέχεται τὴν ἐξήγηση τῆς ρωγμῆς τῆς κολώνας, δὲν δέχεται ἓνα θαῦμα. Ἄν ὁμως κάποιος δὲν δέχεται ὅτι ὁ βίος τοῦ Ἁγίου Τοῦνομ ἀληθεύει, τότε δὲν ἀμφισβητεῖ μόνον τὸ θαῦμα, ἀλλὰ καὶ ἓναν Ἅγιο τῆς Ἐκκλησίας, καὶ κατὰ συνέπεια γενικὰ τὸν τρόπο ἀγιοκατατάξεων τῆς Ἐκκλησίας.

ΠΑΡ. Ζ'. Ἡ θέση τῶν Δυτικῶν μετὰ τὸ σχίσμα ἀπέναντι στὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φωτὸς.

Ι. Σὲ ὁμιλία του ποὺ ἔχει διασωθεῖ γραπτὴ ὁ Πάπας Οὐρβανὸς Β' πρὶν ἀπὸ τὶς Σταυροφορίες, στὴν πόλη Κλερμόν τὸ 1095: «Καὶ ὁμως, σὲ ἐκεῖνο τὸ μέρος (σᾶς λέω βέβαια κάτι ποὺ ἤδη τὸ γνωρίζετε) ἀναπαύθηκε ὁ Κύριος. Ἐκεῖ πέθανε γιὰ μᾶς. Ἐκεῖ ἐτάφη. Πόσο πολῦτιμος θὰ ἦταν ἐκεῖνος ὁ πολυπόθητος καὶ ἀσύγκριτος τόπος ταφῆς τοῦ Κυρίου, ἀκόμα καὶ ἂν ὁ Θεὸς παρέλειπε νὰ τελέσει ἐκεῖ τὸ ἐτήσιό Του θαῦμα! Διότι, κατὰ τὶς ἡμέρες τοῦ Πάθους Του, ὅλα τὰ φῶτα μέσα στὸ Ἅγιο Κουβούκλιο καὶ γύρω ἀπὸ τὸν ναὸ τὰ ὁποῖα ἔχουν σβηστεῖ ἀνάβουν ξανά, μὲ θεϊκὴ προσταγή. Ποιὰ καρδιά, ἀδελφοί μου, εἶναι τόσο πέτρινη, ὥστε νὰ μὴν ἀγγίζεται ἀπὸ ἓνα τέτοιο θαῦμα;» (βλ. Baldricus, in *Gesta Dei per Francos*, σελ. 87).

II. Ὁ Fulcher (Fulk) τῆς Σαρτρ, στρατιωτικὸς ἱερέας τοῦ πρώτου βασιλέα τῆς Ἱερουσαλήμ Βαλδουίνου (11ος – 12ος αἰ.), ἔγραψε γιὰ ἕνα ἀτύχημα, ὅταν τὸ Ἅγιο Φῶς δὲν ἐμφανίστηκε μέχρι νὰ ἀπομακρυνθοῦν οἱ Λατίνοι μοναχοὶ καὶ κληρικοὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Κουβουκλίου (βλ. Andulovsky F.M., «Τὸ Ἅγιο Φῶς τὸ Προερχόμενο ἀπὸ τὸν Πανάγιο Τάφο τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρος Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ Μεγάλο Σάββατο» (στὰ Ρώσικα), Μόσχα, 1887, σελ. 37-41).

Συγκεκριμένα, τὸ ἔτος 1101 μ.Χ., οἱ Λατίνοι τότε ποὺ οἱ Ἅγιοι Τόποι εἶχαν περιέλθει στοὺς Σταυροφόρους δὲν μπόρεσαν νὰ λάβουν τὸ Ἅγιο Φῶς, παρὰ τὶς προσευχὲς καὶ τὶς τελεσθεῖσες λιτανεῖες ποὺ ἔκαναν ἀπὸ τὸ Μεγάλο Σάββατο, μέχρι τὸ πρωῖ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα. Τὸ Ἅγιο Φῶς «ἐμφανίστηκε» ὅταν ἀπεχώρησαν αὐτοί, στοὺς ἐναπομείναντες Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι προσευχήθηκαν μὲ πίστη καὶ ἐγέμισαν ὅλο τὸ Ναό. Τότε, μὲ ἀλλαγαμοῦς ἔτρεξαν οἱ Λατίνοι καὶ τὸ πῆραν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ταπεινωμένοι. Ἐκτοτε, ἡ τελετὴ τοῦ Ἁγίου Φωτὸς καὶ ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων ἀκόμη, παρέμεινε ὡς καθαρὰ ἑλληνικὴ τελετὴ (βλ. Χρυσσοστόμου Παπαδοπούλου, «Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων», σελ. 426, 427).

III. Ὁ Fulcher (Fulk) τῆς Σαρτρ (βλέπε καὶ παραπάνω), ἔγραψε γιὰ κάποια λαϊκὴ πίστη, πῶς σὲ περίπτωση μὴ ἐμφανίσεως τοῦ Ἁγίου Φωτὸς οἱ Μουσουλμάνοι ἀπειλοῦσαν νὰ ἀποδεκατίσουν ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Παλαιστίνης. (βλ. Dmitrievsky A.A., «Ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Φωτὸς ἐπὶ τοῦ Παναγίου Τάφου τὸ Μεγάλο Σάββατο» (στὰ Ρώσικα), Ἁγ. Πετρούπολη, 1908, σελ. 96).

IV. Ὁ χρονογράφος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ρώμης Baroni, (11^{ος} αἰ.) γράφει πῶς Δυτικοὶ Χριστιανοὶ ἐπισκεπτόμενοι τὴν Ἱερουσαλήμ εἶδαν τὸ θαῦμα, ὅταν τὸ Μεγάλο Σάββατο τὰ κεριὰ κοντὰ στὸ Ἅγιο Κουβούκλιο ἄναψαν μόνα τους (βλ. Baroni, «Χρονικά», σελ.1304).

V. Ὁ Gautier Vinisauf, Ἄγγλος χρονικογράφος, περιγράφει ἕνα περιστατικὸ, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Φωτὸς τὸ 1187. Τὸ 1187, οἱ Σαρακηνοὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ Σουλτάνου Salahad-Din, πήραν τὰ Ἱεροσόλυμα. Τὴν χρονιὰ ἐκείνη, ὁ Σουλτάνος ἐπιθύμισε νὰ παρευρεθεῖ στὸν ἑορτασμό, ἂν καὶ δὲν ἦταν Χριστιανός. Γράφει λοιπόν: «Κατὰ τὴν ἄφιξή του, τὸ Ἅγιο Πῦρ κατέβηκε αἰφνιδιαστικά, καὶ οἱ βοηθοὶ του ταραχθηκαν πολὺ.... οἱ Σαρακηνοί, βλέποντας τὸ φαινόμενο, εἶπαν πῶς ἡ φωτιὰ ποὺ εἶχαν δεῖ νὰ κατεβαίνει εἶχε παραχθεῖ μὲ ἀπατηλὰ μέσα. Ὁ Salahad-Din, ἐπιθυμῶντας νὰ ξεσκεπάσει τὴν ἀπάτη, ἔκανε τὸ κανδήλι ποὺ εἶχε ἀνάψει μὲ οὐράνιο πῦρ νὰ σβήσει, ὅμως τὸ κανδήλι ἄναψε πάλι, ἀμέσως. Τὸ ἔσβησε γιὰ δεύτερη φορὰ καὶ τρίτη φορὰ, ὅμως αὐτὸ ἄναβε

καὶ πάλι ἀπὸ μόνο του. Κατόπιν αὐτοῦ, ὁ Σουλτάνος κατασυγχυσμένος κραύγασε μὲ προφητικὸ παραλήρημα: “Ἐ, ναί! Ἡ σύντομα θὰ πεθάνω, ἢ θὰ χάσω τὴν Ἱερουσαλήμ!” (βλ. HvidtN. , «Miracles. Encounters Between Heaven And Earth», Gyldendal, σελ 203-229).

Κύρια Βιβλιογραφία καὶ Ἀρθρογραφία.

A. Ὑπὲρ τοῦ θαύματος τοῦ Ἁγίου Φωτός.

1. Γρηγόριος Νύσσης, «Περὶ τῆς αναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», Λόγος Β΄, PG46,636D.
2. Ἀρχιμ. Χρῦσανθου, «Προσκυνητάριο τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ», Βιέννης, 1807.
3. Ἀρχιμ. Καλλίστου Μηλιαρά, «Ἅγιον Φῶς», στὸ «Νέα Σιών», τόμ. 28, ἐν Ἱεροσολύμοις, 1933.
4. Ἀρχιμ. Καλλίστου Μηλιαρά, «Ἱστορική Μελέτη περὶ τοῦ Ἁγίου Φωτός», Ἐκκλησιαστικὸ περιοδικὸ Σύγγραμμα τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων “Νέα Σιών”, τόμ. ΝΘ΄, 1967.
5. Ἀρχιμ. Καλλίστου Μηλιαρά, οἱ «Ἅγιοι Τόποι ἐν Παλαιστίνη καὶ τὰ ἐπ’ αὐτῶν δίκαια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους», Ἐν Ἱεροσολύμοις, 1928.
6. Ἀρχιμ. Τίτος, Ἡγούμενος Ἱ. Μονῆς τῶν Ἁγίων Θεοδώρων Ἱεροσολύμων, Διευθυντῆς τοῦ Περιοδικοῦ “Νέα Σιών”, ἐπιστολὴ στὴν ἐφημερίδα “Ὁρθόδοξος Τύπος” στίς 22/11/02.
7. Ν. Λογάδου, «Ἀντιπροσβολὴ κατὰ τίνων τοῦ αἰῶνος ἡμῶν Φωτομάχων».
8. Πρωτοπ. Γ. Μεταλληνοῦ, «Φωτομαχικά-Ἀντιφωτομαχικά», Κάτοπτρο-Ἱστορητής, Ἀθήνα, 2001.
9. Χάρης Σκαρλακίδης, «Ἅγιον Φως. Σαράντα δύο ιστορικές μαρτυρίες (9ος-16ος αι.)», ἐκδ. Ἐλαία, Ἀθήνα, 2010.
10. π. Ἀντώνιος Στυλιανάκης, «Το Ἅγιο Φως τοῦ Παναγίου Τάφου στα Ἱεροσόλυμα» στὴν users.otenet.gr/~styliant/HolyLight/.
11. Γιώργος Γιαννίκης, «Κατάρριψη ἐνός ΗΟΑΧπου κατασκευάσαν τα...” ELLINIKΑ ΗΟΑΧES“για τὸ Ἅγιο Φως» στὴν www.oodegr.com.

B. Κατὰ τοῦ θαύματος τοῦ Ἁγίου Φωτός.

1. Κοραΐς Ἀδαμάντιος, «Διάλογος περὶ τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἁγίου Φωτός» (γραμμένο στὶς «18 Νοεμβρίου 1826»), Ἰακτα, τόμ. 3, τυπ. Κ. Εβεράρτου, ἐν Παρισίοις, 1830.
2. Καλοκύρης Κωνσταντίνος, «Τὸ ἀρχιτεκτονικὸ συγκρότημα τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως Ἱεροσολύμων καὶ τὸ θέμα τοῦ Ἁγίου Φωτός», University Studio Press, Θεσσ/κη, 1999.
3. Ἄρθρο στὰ ELLINIKA HOAXES κατὰ ἀκαΐας Ἁγίου Φωτὸς (ἔχουν καὶ τὰ ἄρθρα κατὰ τοῦ βίντεο τοῦ π. Ἀντώνιου Στυλιανᾶκη (τοῦ 1994) καὶ κατὰ τοῦ πειράματος Βολκὸφ (τοῦ 2008), ποὺ ὠστόσο στρέφονται κατὰ τῆς προσέγγισης τοῦ θαύματος καὶ ὄχι κατὰ τοῦ ἴδιου τοῦ θαύματος).
4. Δημήτριου Ἀλικάκου, «Λύτρωση – Περί του Ἁγίου Φωτός», Ἐκκρεμές, 2019.

Πηγή : www.antibaro.gr/article